

Tartu Riiklik Ülikool
NSV Lõuna Ajaloo Kateder

Dekabristide Lõuna- ühing

Diplomitöö

Töö teostaja:

Sakula, Leida

ajaloo osakonna V

kursuse statsionaarne

üliõpilane

Töö juhendaja:

van.-õp. L. Bringson

TRÜ NSV Lõuna ajal.
kat. nr. 1532.

Tartu, 1960

Sissejuhatus

Demabristid unustavad XVIII ja XIX saj. vahetus kasvavate põlvkonda. Aastaid 1789-1871 on Lenini poolt iseloomustatud kui „üldse kodanlik-demokraatiline liikumiste ajastu, viisi aja kodanlik-rakvusline liikumiste ajastu, omia aja äravand fodaal-absolutistlike institutsioonide kiire purustamise ajastu.“¹

Vene revolutsioonilise liikumise ga-
loos olid demabristid enamus, kes rel-
vastatud jõuga astuvad väga pärisor-
justsiini uorra ja isevalitsuse vastu.

Demabristide liikumise umärk-võit-
lus pärisarjuse ja tsarisumi vastu, kas-

¹ V. I. Lenin, Teond, 21. k., Tallinn 1953, lk. 125-126.

vas välja vemu ajalooprotsem: väigust.
Venemaal aruvis kapitalistliku tootmis-
turguand kapitalistlikud suhted. Feo-
daal-pärisarjusedid uord taunistas toot-
lilise jõudude karmu, tööstuse aruqut,
mis põllumajandus languseli. Talu-
pogade rahitused kasvavid, kuid pol-
and jõudu, mis aruvis võimalilise olude
organiseerimise ja juhtimise keda uam-
lit liidumist, põlunde proletariaati.
Kuid siiski talupogade rahitused
ei mõõduand arjatult. Aadli veen-
dumus aruvis võimude puutumatusest
talupogade üle lõi kõikumise. Pari-
mad väimused aadli hulqast otsus-
tavad viia Venemaa uulle aruqut-
tuli. Neude turguand juhtivast ja übe-
davaus iduand oli võitlus pärisarjuse
ja trarisari vastu. Idude uuemini-
sus hankand aadlikund-revolutsio-
näärud loovara salaihihihiid.

Demabristide salaihihihiid turgu-
and uimne aarta jäsusel 1816-1825.
Esimesed salaihihihiid, Päristelid ja Hü-
velu Liit, (1816-1821) valmistand aru-
turguandiga pinda järguavate suuema-

ti ja tugivanratsi ühingu, Põhja- ja Lõunaühingu tunnustamine. Mõlemad nimetatud ühingu tegevused 1821-1825. a. Nende tegevus lõpeb revalatuid väljastumise, mis muutati tsaarivalitsuse poolt.

Demabristide ühijad on väga palju tähelepanu pööranud nii Põhja- kui ka Lõunaühinguga seotud probleemide valgustamiseks.

Põhjaühingu tegevust viie aasta peosul annab iluvaate K. Aksjanov oma teos „Demabristide Põhjaühing.“¹ Lõunaühingu kohta iluvaatlikum töö pole kirjutatud. Demabristide ühijad on mitmenähtselt valgustanud Lõunaühinguga seotud küsimusi kirjutades. Suurimast on värsolva diplomitöö usmärke anda väike iluvaade Lõunaühingu tegevust aastail 1821-1825.

Diplomitöö kirjutamisel on kasutatud allikana „Demabristide ühistöös“² vii³, ix³ ja x³ köidet, kus on ära toodud

¹ K. Аксенов, События Общества квадрантов, Мемуары 1951.

² Восемьдесят квадрантов. Документы, т. vii, 1958.

³ Восемьдесят квадрантов. Мемуары, т. ix, x, 1953.

Lõunaühingu juhtivale tegelaste uuennismatryalid. Ühendatud Slaavlaste ühin-
gu näsilinnisel on kasutatud allinaana
„Kogutud sotsiaal-poliitilised ja filo-
soofilised demabristide teosed“ ¹ üsilit ja
Lõunaühingu programmi kohta ² üsilit.³

Ena uuennismatryali on ära toodud tro-
us „Demabristide üirjadest ja tuuastus-
test.“⁴ Tšernigovi polgu ilustõuuni kohta

on allikmatryalina kasutatud „Г. Г.

Горбачевски märkamid“³ ja „1820-ndate
aastate slaaiühingu tegelaste mälestus-
ja jutustusi.“⁴

Töö kirjutanisel on kasutatud
ka teaduslikku kirjandust, millest on
saadud matryali töös käititud
probleemide valgustamisel.

Lõunaühingu organisatsioonilise

¹ Избранные социально-политические и
философские произведения Квадрметов, т. II, III,
Москва 1951.

² Из писем и показаний Квадрметов. Критика
современного состояния России и планы
будущего устройства под редакцией А. К. По-
розина, С.-Петербург 1906.

³ Записки Квадрмета И. И. Горбачевского с при-
ложением и со вступительной статьей П. В.
Сыромятникова, Загрудя 1916.

⁴ Воспоминания и рассказы деятелей тай-
ных обществ 1820-х годов, т. I, Москва 1931.

kujunenise käitlusest on kasutatud
materjali M. V. Nitsinaa uurimusest
„Dekabristide liinid“¹.

Linnarajat tähist on kasutatud
võit V. G. Bazanovi uurimust „Vladi-
mir Fedosejevitš Rajovski“ ja P. F. Nika-
drovi tööd „P. I. Piskeli maailmavaa-
de“²

Lõunaühingu rühmituse kohta Põhja-
ühinguga annab materjali N. S. Zakh-
arov artiklis „Dekabristide nõupidamine
Piterburis“ ja sidumise käitlusest Poo-
la Patriootide ühingu kohta on saadud
materjali L. A. Medvedskaja artiklist „De-
kabristide Lõunaühing ja Poola Patrioo-
tide ühing“³.

Materjali pooli millaldatast Lõu-
naühingu rühmituse kohta Võjaliste Võprade

¹ M. B. Никитина, Движение декабристов, т. I, II, Москва 1955.

² В. Г. Базанов, Владимир Федосеевич Раевский. Новые материалы, Ленинград-Москва 1949.

³ П. Ф. Никандров, Мировоззрение П. И. Пис-
келя, Ленинград 1955.

⁴ Н. С. Захаров, Петербургские собрания декабристов, Верхний из истории движения де-
кабристов, Москва 1954.

⁵ Л. А. Медведская, Борьба одиозного декабри-
стов и Польских патриотических одиозного, Верх-
ний из истории движения декабристов, Москва
1954.

ühinguga. Supärast pole seda uim-
nust käitletud põhjalikult.

Õrnigori põlgu iilustõusu uolita au-
navad põhjalian iilvaati M. V. Niti-
uina onra töös „Duabristide liinuaia“
ja J. N. Poroh artiuilis „Õrnigori põlgu
iilustõus“²

² dr. B. Karox, Восстание Черниговского полка, Очерки из истории гетманства гетманов, Москва 1954.

I Lõunaühingu organisatsiooniline kujunemine 1821-1823. a.

Lõunaühingu väljakujunemine
Hüveolu Liidu likvideerimise taga-
järel 1821. a. polnud juhuslik, vaid
oli tingitud tekkinud ajaloolisest
olukorrast. 1820. a. jaoks toimunud
Venemaal ja Lääne-Euroopas tähe-
lipanuväärsed sündmused, mis
avaldasid dekabristide liikumisele
ni suur mõju, et ilma nende
käsitlusest oleks võimatu aru saa-
da sellisest arengust, milline ala-
jane ühing tegi läbi mainitud aas-
tal.

Venemaa oli haaratud talupoegade

rakutusti laiaist, usjunnus oluorda
travdas vul 1820-1821.a. lviinid näl-
jahäda, viti nundis piirundadas, mis
said kaunataada 1812.a. Tsarsaasõja
tagajärgel. Numbis 13 uberrangu oli
kääratrid talupoegade ilistõusudist.

Rakutused toimund Ivri, Olonitri, Mosk-
va, Voronezi, Minski, Tula, Rjazani
jt. uberranguid, kaasarvatud ka
Doniavaa, mis viti hirmutas tsarri-
valitsust.

ihiagult talupoegade ilistõusu-
diga toimund rakutused ka vabri-
autoöliste hulgas Kaasani, Tamberi ja Per-
ni uberranguid ning vraali tihar-
ts.

Dekabristide liikuminga on tihedasti lä-
bi põimund 1820.a. Peterburis puhunud
Gensjonovski kaardiväepolgu ilistõus. Kaar-
diväepolgu väljastumisel on tähtis koht
võitluses pärisorjusele nora vastu.
See sündmus nagu olus näidand
armu valmisolekut revolutsiooni-
lises väljastumises.

Gensjonovski polk oli numbars kaunad
paljudes sõjakäimedes alatis Põhjasõjast kuni 1812.a. Tsar-
saasõjani.

Esirindliinid ohvitserid olid sõduritega
käitumisel humaansed, ihumütlust
ei tarvitatud praegu üldse. Paljud
dekabristid - J. Trubetskoj, Sergui ja Mat-
vei Muravjov - Apostolid, J. Jankin,
J. J. Puštšin, M. P. Bestužev-Rjumin jt.
teenisid Senjonovski polgus.²

Araktsjev peale võimuletulekut mää-
ras Senjonovski polgu komandöriks
oma kätalase polkovnik Schwarzzi, kes kogu
kulas humaanselt käitumise sõduritega,
mis oli polgus levima peale 1812. a.

Isamaasõda ja 1813.-1814. a. sõjakäiki ning
uhtestas uuesti ihumütluse. Sõdurite
protst vihatud komandöri vastu kas-
vas niivõrd, et entati tema peale kollek-
tiivse kaebus. Polgu juhtkonna poolt
saadeti kõik senjonovlased Petroparloovski
nõudluse.

Senjonovski polgu ülestõus pe-
geldas sõdurite protsti pärisõigusliku
nõhunnise vastu armus, kogu maal
toimuvad stihilist massilist liikumist.

Hiivoleu Liidu liikmed ei võtnud

² Jermak, nr. I, lk. 308

vahutult osa Senjonoovski polgu ülestõusu organisatsioonist, kuid nende poolt kasutusel võetud uued käitumisnormid ja isuliini väärinuse kasvatamine sõdurites, etendand kahtlemata teatud osa selle ettevalmistamisel.

Senjonoovski kaardiväespolgu väljastumise avaldas väga suurt mõju armule. Laialdaselt sõdurite ringkonnas leidsid toimunud selle siirdamise laavad arutlused, misjuures sõdurite tähelepanu tõmband endale ka revolutsioonid Lääne-Euroopas.

1820-1821. a. ora Euroopast oli laaratud ülestõusude lainet. 1. jaan. 1820. a. algas Hispaania revolutsioon, kus ülestõusand armu saavutas revolutsioonäride juhtimisel ennenägematut edu. Kuningas Ferdinand VII oli sunnitud kihtistama konstitutsiooni Hispaanias.

24. aug. 1820. a. puhkas sõjavägede ülestõus Portugalis ning sama aasta septembris Linabonis. 1820. a. juul. saabund Venemaal kaetud Naapolis puhkand revolutsioonist.

Kõik need 1820. a. jooksul toimunud
sündmused nii Veneaas kui ka Lää-
ri-Euroopas leidsid kavat vastuvaja
dunabristide hulgas. Nende mõjul haa-
kavad nõrgema dunabristide klamitu-
lituse ilmnudid, juba liitaks võimali-
ni olvat arvu väjastuakse ajal
toetuda organisuritud sõdurite namu.
Kuid aadlipiratus i libanud di-
nabristide ilistõusu puhul arvestada
rahva initsiatiivi, vaid juhtidus pi-
did kindlasti olma ainult aadli-
tud - revolutsionäärid.

Need tähelepanund suudisid
dunabriste omal taktikalisi suunaositi
muudatama. Kõikide Liidu initsiatiiv
plaanid otses sõjalist ilistõusu polnud
ette nähtud, vaid pööre riigis tuli
läbi viia dunabristide poolt inimõndli-
ni arvamuse mõjutamise kaudu. Gõja-
väliste revolutsionõude näited Euroo-
pas ja Genjõnõvni polgu ilistõus põhjus-
tanid uut revolutsionõitõutõna vastu-
võtmist. Lõõgijõuna revolutsionõ-
nis otsustati niid kanda da sõ-
javõõgi.

Dekabristide ringkondades, vntsi
Hiivolu Liidu Tultsiini osakonnas toi-
nus vabariikliku programmi ja
uute taktikaliste siinuste kavaret-
lus. Tultsiini osakonnas oli juba var-
tu võetud otsus toetuda sõjaväe-
lise revolutsiooni abil. Samade si-
nuohtade arusa ka Kišinjoni osakond
arutas M. Orloriga.

Muud programmilised siinusi-
d ja taktikalised plaanid nõudma
Hiivolu Liidu programmi läbivaata-
mist. Lida otsustati toetada Monva-
re koguakutsulid Hiivolu Liidu eni-
dajate kongressil. Jätkuvalt polnud
Monva kongressi koguakutsuaine usmärke
Hiivolu Liidu tegurite lõpetamine, vaid
nurdatusi tegurite programmi ja
põhiürija aundis osades, mis olid de-
kabristide arvates vananenud.

Monva kongressi koguakutsuaine
initsiaatorid olid Mihhail ja Ivan For-
viziinid, P. H. Grabbe, J. D. Jamsuin.¹
Piterburi osakonnale pidid kongressi kou-

¹ Hennusa, nr. I, lk. 318.

muutsuunist teate viina M. ja J. Fõrvizi-
nid ja Tultšini ning Hiinjari osakonda
Janišuin.¹

Moskva kongress tuli novembris 1821. a.
jaanuari alguses. Türa tööst võtsid
osa N. Turgenev, F. Glinka, M. Orlov,
vennad Fõrvizid, Janišuin, Grabb,
Korarov, Burtšov ja Ohhotnikov.²

N. Turgenev ja Glinka erudandid Pe-
terburi osakonda, M. Fõrvizid ja Ja-
nišuin - Moskva, Burtšov ja Kor-
arov - Tultšini, Orlov ja Ohhotnikov - Hi-
injari osakonda.³

Ettekanne kongressil teinud M. Or-
lov. Ta rõhutas kiire tegevuse vaja-
dust, kirjures initsiatiiv peidi undu-
ma türa juhatus all oleval 16. di-
viisile. Järelmõtt Orlov oli kindel, et
ilistõus peab algama periferias,
aga mitte pealinnas.⁴ Edasi arundas
ta oma projekti meest ralejast ihin-
gust. Vanadunud programmi ja põ-
hiirjaga Hiivolu Liidu asemel nõudis

¹ U. D. Anjumov, Sanktsii, Moskva 1926, lk. 44.

² Kuvšina, m. I, lk. 324.

³ Janas

⁴ vt. lähemalt näisoleva töö IV peatüki.

Orlov' uue ühingu arutamist, mida ta nimetas „Nägematud vennad.“¹ Sel-
le ühingu jaoks pidas Orlov vajalikuks
salajasel triinuoja ametamist, et oleks
võimalik paljundada valitsuskraata-
seid proklamatsioone rahva agituri-
miks.

Kuid see salajas ühingu loomise
plaan ei leidnud positiivset uug-
rumi liikumise hulgas. Vastandata sel-
le jätkas Orlov energilist tegevust üh-
tõuse ettevalmistamisel Hiinajovi ora-
noonas.

Ida Orlovi lahkumist usorolnult
teatas Grabe koorolijatele, et ühingu
on avastatud valitsuse poolt, samuti
ka uugrumi toimimise Moskvas.² Olu-
konna päästmiseks otsustati Hiivole.
Liit amplituud laiendata, kuid
sijuvus suure saladuskatte all
luna uus konspiratiivne ühingu.

Moskva uugrumile ei viibinud ra-
dikaalne tiiva sindajaid, nagu P. J.
Pastel, N. Muravjov, vaid enamasti uug-
viibijast uus mõõdukate hisuhohta-

¹ Suravica, m. I, lk. 326

² Gornas, lk. 328.

du. Sest oli tingitud radikaalselt
mullistatud liikumise umaldamine ka-
vatus muut ikingust. Moskva kongres-
si positiivsus tulemus oli ka kõhu-
lvate liikumise kõrvaldamine kavatus
loodavast ikingust. Siinjures tuleb
kõhutada asjale, et nõigi nende üi-
nimiste arutamise teinud demokra-
sus iga miut võidi kongressi liik-
med aruturida valitsuse poole.

Radikaalsu tiiva ühidaajana oi-
ka Pusti otsustatud kõrvaldada iking-
gust. Sella läbiviimise oli ülesandus
tehtud Burtsovi. Kuid ennek ta-
ti Hiiveolu Liidu likvideerimisest tõi
Tultsinise Konarov, kes saabus nuna
mae Burtsovi 1821. vabr. Kõiu Tult-
sini asakonna liikmed otsustand jää-
da ikinguse kuni saabus Burtsoo
täpsimati traditiga.

Burtsoo jõedis Tultsinise 1824.
märtsis² Kõiu palu tura saabumist
8. märtsil³ kutsuti usunni Tultsini as-
konna liikumise usoolok, mis arjunesi

¹ Herra. m. T, lu. 333

² Samas, lu. 334

³ Samas, lu. 339.

erimus Lõunaihiingu asutamis uoos-
dlemis. Pisteli korter Tultsis, mis uoos-
duu toimus, sai Lõunaihiingu siiani-
uohaus.¹

Erimeet antavast uosolimeet võt-
nid osa Pistel, Juisnusi, Borjatiusui, Wöf,
Arvanov, Traiser, Banargin, vanad
Kujunovid ja Burtsov.² Põhjalinu iluob-
ti selli uosolimeet antatud uimmeti
uohita annab Pistel uohitus: „Burtsov
ja Konarovi tagapöördumise järel
Moskvas, mis me teada kal toimu-
nu uohita Konarovilt enne mis Burt-
sov korraldum uohaselt teatas sellit
Dumaras. Mit oli selli uohita jutuga-
nimis enne Dumara koosolimeet Juis-
nusiiga. Mit Dumara uohigi liimete
vahelolimeetust Moskvas toimuanu uohita
näitas me, et suurim osa kaldus mitte
tunnistama Liidu likvidurimist. Sellis
ajal väanis nulle Juisnusi enne
Dumara koosolimeet, et ta kavatselb
kal innida iiritux kõikidul häda-
ohitudist ja rakustist, et proovida

¹ Hinnuosa, nr. 1, lk. 334.

² Lannas.

liikmeid ja umaldada kõik nõrga-
sõidameelised, rääkis, et on parim
nüüd sulle sobivat juhul need
Liidust umaldada, mis pärast mu-
daga jännata. Kui Duma oli uue-
ni tulnud ja Burtsov teatas Li-
du hävitamisest Mosovas, aga pärast
vägus uue Komarovoiga, siis Jisnev-
si kandis ette onva kõne, mis mitte
ainult ei umaldanud kedagi Li-
dust, vaid vastupidi, ergutas iga-
ihe uskumastest... Peale seda kõik
liikmeid teatand oma kavatsusest
jääda Liitu... mis märgiti ära, et Mos-
va erakorralisel Dumaal oli kor-
raldus Liidu ümberajundami-
seks ja supärast ummutades Li-
du liividuritaks, astus üle oma
võimupiiridest. Sestõtte Tultini Dum-
na tranistab Liidu eksistivitas
endise usmääriga...¹

Hiivodu Liidu liividurimins
Mosova kongressil tranistati braka-
durliimus ka Peterburi osakonnas

¹ uz meen u nokazani... , lk. 121.

ja otsustati asutada uus ühing, mis
pani aluse valdaval Põhja- ja Lõu-
naisühingu eksistentsile.¹

Enimused antaval koosolekul mää-
rati kindlaks ka programmi ja taktika
üksused. Otsustati jääda 1820.a. vas-
tu võetud seisukohtadele - vabariigi üh-
tustamisele Viimase sõjaväelise revo-
lutsiooni abil.² Siinjures tõusis esile
ka tsaaritapmise probleem. Seda kü-
simust oli arutatud juba 1820.a. mis
jäi siiski veel lahtiseks. Niiid nõu-
dis Pestel kogu tsaaripremonna hävi-
tamist, millega nõustesid ka üle-
jäänud liinid.³

Enimuse antaval koosolekul
järgnes rida koosolekuid, kus mää-
rati üldjoontes kindlaks organisat-
sioonilised muudatused uues ühi-
gus. Kogu Lõunaisühingu tegevus ot-
sustati allutada üheli juhtivale
keskusele - direktorile, kuhu va-
liti kolm liiget: Pestel ja Juuksari Sult-
sini osavõnnast ning hiljem ka N. Mu-
sarjav Peterburist. Viimane valiti

¹ Ассембл., к. 103.

² Прочтание конституции, м. 5, к. 279.

³ Удобрение, м. 11, к. 238.

ndimute pidamisel usmärke Põhjaühin-
guga, kuna seda võidis Lõunaühin-
gu poolt vägataotatud tegevusplaani,
mille järgi si saanud töötada minna
realisatsioonast.

Direktoriiumi kohustuste kohta on
Pistul uluvarimisel öeldud: "... mis
võim sisis ühingu poolt määratud
nugute täitmise üle valvamisest, rida-
misi hoidmisest liikumisi ja Direktori-
riiumi vahel, ... uute liikumisi... ihe-
damisi Direktoriiumiga."¹

Määrati kindlaks ka Direktori-
riiumi liikumisi omavahelised suhted.
Igal liikumisel oli õigus isesisvalt otsus-
tada kinnimisi Direktoriiumi nimel,
kui oluord seda võidis, kusjuu-
es üldjäänu liikumisi kohustund te-
ma tegevust toetama.

Lõunaühingu Direktoriiumi töid
juhtis põhiliselt Pistul. Tä püüdis oma
töid saavutada plaanipärasust. Allu-
vatelt nõudis ta rangust distiplinist
kinnipidamist. Distiplinivõimusi
arutati ka antavate koordineerimis,

¹ Uz meeni u rokazani... , lu. 125.

mis oli uueks nähtuseks võrreldes Hiivi-
de Liiduga.

1821.a. märtsis toimunud asuta-
vatel usoolukute määrati kindlaks uue
liikmete vastuvõtmise uord. Igalt liik-
mest astujalt nõuti ausõna ikingu
sabaduse hoidmise kohta.

Bobrištiv-Puškini on kohtus ni-
metanud järgmised tingimused, mis
talle esitati ikingu astumisel: „Tin-
gimused, mis nulli vastuvõtmisel es-
tati, olid: kaasa aidata rahva eris-
duse poolt püütud valitsuse kättestan-
nu Venemaal... Kaitsta valitsva usupuu-
tmatust... Kõnede jõududega taastata
da riigi tiheldamist, kui mõned ob-
lastid, kasutades pöört, piiraksid val-
duda. Ikingu mitte vastu võtta tein,
peale ruelasti...“²

Lõunaikingu programmi üks põ-
hipunkti oli vabariigi kättestamise
nõue Venemaal. Kuid Bobrištiv-Puškini
lele väigiti konstitutsioonilise mo-
narkhia kättestamisest. Seda kasutati
konspiratsioonilise mõtte, et ikingu as-

² И. В. Давыдов-Занозельский, Тайное общество геноб-
рментов исторический очерк, написанный на ос-
новании слезовенного дела, Москва 1906, стр. 92.

tejateli ei teatatud programmi põhi-
nõuded.

Lõunariikides muudavad liinid
jagunised „Bojariidus“, „mustus“ ja
„vendadus“.

„Bojariidus“, kus olid ihiingusrii-
bid kõige uueim, oli õigus võtta
vastu uusi liinid ilma elava Di-
rektoriiumi nõusolekuta, mis nad
pidid sellest Direktoriiumile kindlas-
ti teatama. „Mustus“ võisid uusi lii-
nid vastu võtta ainult Direktoriu-
mi nõusolekul, „vendadus“ seda õigust
polnud.

Ihiingus soovitati vastu võtta just
sõjaväelasi, eriti polude komandöre,
staabi ohvitseri jt., kuna revolutsio-
ni võit oleks vägaastunud sõjaväe-
osade arvust.

Lõuna-Venemaal asuva 2. armee
koosseisu saadeti osa iiberformu-
ritud Semjonovski polgu ohvitseri ja
sõdurid. Nende hulgas saabus uue
tulivast väga aktiivset Lõunariigi
liigt - Sergi Muravjev - Apostol ja M.
Bestuzjev - Rjumin. Enamus saabu-

kaanid Lõunakorvi polgu sõdurite
lõus 3. korpus noormini, osa määrati
ka 1. ja 2. korpus kulla. Nagu duab-
ristide transistustel selgub, on Lõu-
nainking otsustanud ilustõusu läbivi-
misele ära kasutada määratud nooru-
sid, kuna arvutati just Lõunakorvi pol-
gu sõdurite nooremis avalikus väga-
astumises.¹

Lõunainking jagunes kolmeks osa-
konnaks: Tultšini, Vamiluovo ja Kanunna.
Vamiluovo osakond moodustas Lõu-
nainkingu vasaku tiiva ja Kanunna
osakond parema tiiva. Kõigi kolme osa-
konna linnad kuuluvad Tultšini osu-
va direktoriüleri juhatusse alla.

Tultšini osakonna linnad olid: Fah-
lenberg, vennad Bobrištšev-Priskinid,
Tšernanov, Zagoridski, Avranov, Zai-
kin, Martõnov, Lemman, Harosidski,
Kantsialov, Baryatinski, Lorer. Osa-
konda juhtivad Pistel ja Jüsimovski.

Vamiluovo osakonda kuulusid:
Pavalov-Tšeršovski, Tšisenhauseni,
Antanov Muravjov, Vranitski, Narov,

¹ Уг. мему. и показаний..., кн. 128.

Florov, Žukov, Põhhatsev. Oranona us-
otras siinid J. Muravjev - Apostol ja Bes-
trizjev - Pjunnin.

Kaanuna oranokhas olid: Lihhar-
jev, Polinjana, Poggio, Focht. Oranona
juhhid olid J. Voluovskii ja V. Davõ-
dov.¹

Äilaloodud liinid on Pistele ni-
mitanud oma tranisturs eluürii-
sel. Kuid Lõunaihingum unulus koh-
uar liinid, sest poli uaktlust, et
Pistele piiridit uoktus vältida kõi-
di liinide nimetanist.

Printipiaalsti teorutilisti uinans-
te lahendamisus ja jousvate ülis-
anniti arutamisus otustati perioo-
dilistelt uenu uutuda Lõunaihin-
gu juhtivate liinide kongress. Kiiro
näarvati kongresside pidamise udrass,
kuna ual toimund igal aastal rah-
varohud laadad, mis oli uaus uons-
piratsiavaius.

Esimene kongress Kiiwis toimus
1822. a. jaan. Kongressi tööst võtsid

¹ uz neen u ukozasuui..., lu. 122 - 124.

osa Pestli, Žišnevski, Davõdov, Volnou-
ni, I. Muravjov - Apostol. Paluti sõita
ka N. Muravjovile, mis antiühustuse
tõttu jäi lülmata.¹

Osa päevakorras olevatest punni-
dist laugus uueks asutavate uude-
mitte (kristid 28. märtsini 1821) aruta-
tud kindlustiga. Selistest punnidest
olid Pestli ja Žišnevski direktoriteks
valitud kindustamine ja ühingu teg-
vuse ümbergi - vahariigi ühtestamine
sõjaväelise revolutsiooni abil - valuda-
n arutamiseks.

Kongressi kõigi tähtsate päeva-
korra punnid oli Pestli uuestitut-
siooni projekti põhiseisuslohtade aru-
tamine. Mõni on jõudnud väga
vähki teada selle Pestli poolt etta-
tud uuestituttsiooni projekti põhialus-
te kohta. Eriti vähe on materjali selle
projekti agraarühinurki kohta. Vi-
di rõhutamisele on andnud Pestli aju-
tise valitsuse direktorile osast kelles
projekti.

Agraarühinurki osas on arutatud

¹ Heranna, m. I, lk. 354.

² Samas, lk. 339.

talupoegade vabastamise viise.¹ Isa-
riprindonna hävitamise arutamisel ot-
ustati, et selli nussost liinad tu-
ub toppa²

Liinute auti ühes aasta aega
austitutsiooniprojektis entatua seinu-
kohade üle järleerõllariseus, et
nis järgmisel 1823.a. kongressil ot-
ustada selli projekti vastuvõtmise
kiriinus Lõunaihiingu tegevusprog-
rammis.

Tuland tagari kongressilt, tea-
vand Põst ja Jüsovski Tultiri ara-
uonna liikritu vastuvõetua otsus-
tist. Jõudmata võini ära näaida,
said nad ahvardava teate, mis
vüs hädaohtu uogu ihiingu eani-
turimise. See oli teade Hiiveolu Li-
du liikme Vladimir Rajovski aru-
turimise kohta ja Hiinjavi osanonna
liividurimise algusest.

Hiiveolu Liidu Hiinjavi osanonna
oli loonud kindral M. Orlov. Enne mäe-
ranist 16. diviisi komandörinus Hiin-

¹ Проценский гласный, м. 5, л. 116.

² Лавас, м. 15, л. 84.

jari, oli M. Orlov tsaari õnnemasu-
rus soosingus. Tema viijutas Venemaa
sündajana alla Pariisi kapitulatsioon-
antile. Kuid peale 1812. a. Prantsaa-
sõda sattus ta omra liberaalselt vaadi-
tu tõttu ebasoosingusse. Tsaari käsul
saadeti ta paljaneast kurgeli Kisiinjovi
kaltsumisväärses sissurdis olva divi-
si uoovandörius.

16. diviisi uoovandöriina amandas
Orlov suure populaarsuse sõdurite
hulgas. Selle põhjuseks olid tema väl-
jastumised sõdurite julma kohtlo-
mise vastu ohvitseride poolt. Oma mäi-
rustis diviisile andis Orlov kohtu alla
ohvitseri, kes kasutand sõjaväis ihuauht-
lust. Need määrused teinid päris-
õrguse vastas agitatsioonil ülesandid
sõjaväis. Orlov saavutas sõdurite hul-
gas nii suure poolehoidu, et nad hakkas-
nd teda nimetama omra „isaks“ ja 16.
diviisi orlovistinaaks.

Kisiinjovi aruonna juhtimisel tee-
tus Orlov selle aktivile, mille moodus-
tand Rajovski, Ohhotnikov ja Liprandi.¹

¹ Базанов, с. 39.

Kišinjavi osanonda unni selle juvus-
tamiseks 1822. a. veebr. kuulustid P. I. Pušt-
šin, N. I. Tšuršov, A. G. Nipenin, Butšlov-
ui, Mozevski, Demantšev, Jušnin, Gajevs-
ki.¹

Nagu ülpool on märgitud viibis M.
Orlov 1821. a. Moskva kongressil, kust ta eri-
nis uue salajase ühingu loomise plaa-
niga. Tulnud Moskva kongressilt taga-
si, annis Orlov oma plaani ühe viimse.
Tunra poolt ülevõetud üritused olid lä-
hedased Pestli revolutsioonilistele plaa-
nidile, kuigi Orlov tegevis sõltuma-
ta Tšuršini direktoriülemisest.

Ümbritsetes end ustavate abilistega,
lõi Orlov sellise diviisi juhtimise süste-
mi, mis kindlustas kogu selle isikliku
koostise ülevõtmisele duabristide idu-
de väinuse. Tütõttu orientatsioonid Ki-
šinjavi duabristid oma praktilises tege-
vuses ülesõige ohvitseridele ja sõdurite
rannile.

Kišinjavi duabristide lähemas
ülesandus oli tegevusprogrammide välja-
töötamine.

Rajevsai uuringumaterjalide hulgas

¹ Murumaa, m. I, lk. 358.

on kaheksa nimejärgu tähtsusega program-
milist dokumenti „Tähtsusega arjusest“
ja „Lõdurist“. Enimuse nime dokumenti-
tidest paljastab Rajevski pärisorganisatsiooni
korra viimane ja viimane ilus selle
liividurimisele otsustava revolutsioonili-
se vägaastumise. Peamist jõudu re-
volutsiooni toetamiseks nägi Rajevski sõ-
javäes.

Kogudes andmeid ohvitseride ama-
voli kohta 16. diviisis, sai Rajevski ma-
terjali oma töö „Lõdurist“ jaoks. Selles
töös märgib Rajevski, et just sõdurid
peavad toetama iseloomu. Silt jä-
ruldub, et antud dokumentis lähendab
Rajevski taktikalisi viisimeid.

Nende dokumentide põhivõime-
had on lähedased Lõunaväikeste prog-
rammi põhivõimega, mis ilmub sõ-
javäelise revolutsiooni taktikas, päris-
arjuse ja iseloomu vastandis iseloo-
mus.

Nagu varem on märgitud toeta-
rid Hiinajõe duabristid propageerivad
ohvitseride ja sõdurite hulgas. Lõdurite
agitatsioonise osas tuleb viite viile tõsta

Rajevski tööd Hišinjavi lancasteri koolis.

Lancasteri kooli arutas Orlov 16. diviisi sõjaväe jaoks. Kõrs Rajevskiiga oli määratud pedagoogilist tööd läbi viima koolis ka Ohhotninov. Rajevski kasutas õpetamisel sellist meetodit, millega ta tõestas duabristide ideede propageerimist õpilaste hulgas. Õigukirjanduse kaudu algitamisele kasutas Rajevski selliseid näiteid, nagu Vabadus, Võrdus, Konstitutsioon, Riego, Washington jni.¹ Nende näidete vahel kasutas Rajevski õpilaste vabamõttelisust. Sageli kasutas Rajevski näiteid ajaloo alalt, millega ta kasutas õpilastes patriotismi ja arvustust isamaa vastu. Minu arvustuste näitamine nostas ta kaasajaga duumoriga, tõi vili imbritsivas tegelikkuses valitsuse kaõiglus. Tundides arutas Rajevski 1820-ndate aastate toimunud revolutsioonilisi sündmusi Lääne-Euroopas, ühestõõn Hispaanias, Naapolis, Portugalis, Brüsselis. Selliga nõõn algitas Rajevski arustajatele mis on tõeline patriotism. Samal ajal kritiseeris ta ka

¹ Сахаров, т. 94.

Avantsijevi tegevust.

Geograafia tundides selgitab Rajovski viimaseid riigivorme. Kõrgem võim riikides on viimane, mõnede aegade tahtlik inimene, tunnust-paljudele. Rajovski selgitab monarhistliku ja vabariikliku valitsuse erinevust. Tema viimaseks peamiseks viia vabariigi kehtestamiseks näitavad näidised. Lühis sisuliselt Rajovski propagandaa ajalooline tähtsus.

Rajovski tegevus Hiisijovi lancastru koolis ilmestab teda kui arduvat ja julget demokraatliku-propagandisti.

Onlovi ja Rajovski propaganda jäänd tulemuseks. Nende agitatsioon aitab kaasa sõdumise avalikule väjastumisele rõhuvate vastu. Vastu 16. diviisi puhumise mahutuse, mida näitab 5. det. 1821. a. toimunud sündmus Kamtiatua polgu.²

Erinise röödu komandör kaptein Byjuhhator andis käsu karistada kaptanarmist kiviinute alglase kiviinutamine pärast. Karistamise ajal mõned madalaimate arastumitega sõjaväelased as-

¹ Kazanob, lk. 100.

² Huvik, m. I, lk. 362; Kazanob, lk. 70.

tunnid ette ja kiirid: „Miss karistatuse
kaptenarnust samal nädalal tust uor-
da, ta pole siidi; ja inimesel uorral
karistati sellepärast, et ei andnud kap-
tenile assigneringut prooviaadi peale
misi kehu tõttu, mida mu tigi au pol-
gu kaitva määruse järgi.“¹

Nähis, et kapten jätkab karistamist,
nili raamust päästnud kelmike Bryuk-
hatovi käest.

Tutvunud siindamuse materjalidega,
Onlov tigi otsuse sõdurite vahel ja tun-
nistas nende putinsioonus õigust. Yu-
järele avaldas ta väsimine kapten Bryuk-
hatovi kohta alla andmise kohta ova-
volitsenise päras.

Valitswatus ringkondades võiti Kaant-
iatua polgu rahutis vastu nagu Lem-
jonovni polgu ilustõrse uordumise.

Valitsus, saanud Hiinijovi osanonna
jälili, andi seda puvustama. 5. vabr.
1822. a. arreturiti Rajevski.² Samu tiatas
arreturimise kavatsusest tol perioodil Hi-
sinjovis viibiv A. I. Puskin, kes oli juhus-
liunne seda teada saanud. Tutõttu jõudis

¹ Базанов, кн. 70.

² Сахар, кн. 9.

Rajevski enam arretuimist hävitada praadugi võik oma nõupromitserivad dominiundid. Tänn sellu ajaolul u ainu-
taand Rajevski nohtus praadugi ihtigi
duabristi nime, mis päästis ka Lõuna-
ihtiingu avastamisest.

Rajevski paigutati Tiraspoli üindluse, mist ta hiljem raditi asunite-
li Siberim.

Ka Oulov võrvaldati 16. diviisi koman-
dõri kohalt ja praal üllamundamist paig-
gutati Petropavloovski üindluse.⁴

Kiõnjavi osuonna püristamini oli
lõigias neoru duabristliani oli organisatsioon-
nili. Kuid ta pidas vastu sellu uat-
stuseli ja jätkas tööd rasuete uantsooni
tingimustes 1823-1825. a.

⁴ Удѣльное..., м. П., кн. 541.

uigunemise võitvile tulla uselu pe-
rioodi: 1) varasema aringse periood
kuni tulla astuanseni salaihinguse
1816. a.; 2) teoretiline ja praatiline ti-
guse periood Päästühingus ja
Eliveolu Liides 1816-1820. a.; 3) Pesti-
li kuni Lõunaihingus juhi tigus 1821.
a. kuni tulla aruteluviimiseni 1825. a.²

Ennuse aringseperiood oli ette-
valmistavaks kooliks, mis hiljem uu-
gundas rasket tööd uustituteviimise-
projekti loomise. Ennuseid saamised tigi Pesti Druudi-
nis, mis ta elas kabiitistkiinamundant
kuuastant peale. 1809. a. pöördus ta ta-
gan Viimradu, mis 1810. a. astus Paa-
žiuorpuse vanemase klami Peterbu-
ris. Siin algas Pesti tutvumise po-
litiline kirjandusega. Loeb Raditski-
vi teoseid, nuda hulgas ka filosofo-
filist traktaati „Tõinest, tulla su-
relikkusest ja uunmatusest“ ning „Küsi
Peterburist Moskvasse“.

Paažiuorpuse õppimise ajal haana-

² Kikkangpob, lk. 44-45.

da ma lugemine niivõldi seinas monarhi ja rahva vahel... aja niivõrdus liisandusid tised mõtted ja ajad, nagu uneldused sõjalistest asulast, kaubanduse langus... kohtute ihaõiglus ja äraostitavus, sõdivite sõjaväelise tunistuse raskus... minu... edumajutus... tikkis terve pilt rahva õnnitustist. Siis hakkas minus tunnima rahulolimatuse valitsuse vastu."¹

Nagu näeme, lähivad Pustel mõtted talupidajate ja sõdivite vahel oluorvalt üle aristokraatide ja monarhile. Kõos rahulolimatuse tunnisinga valitsuse vastu kasvava Pustelise revolutsioonilise meelolida, mille mõjul ta astus salajane ühingusse, kus järgnes tema tegemis vägapaisitva aadliin-revolutsionäärina.

Salajane ühingu astumise perioodil oli Pustel veel koostitutsioonilis-monarhistlikul seisukohtadel. Oma aktiivse tegemise tõttu ühingu, omrandas Pustel dualistide hulgas

¹ Божеманне гноадреневе, м. VII, к. 16.

uubi juhliva ucha. Y. Jaanikso kirjutas Põstli kohta: "... kõigist meist, teinud üksi, praegu 10 aasta jooksul, minutikski nõrgenemata, püüdnud töötas selajasi ühingu iirituse ust."¹

1819.a. valmistub Põstli enneaegselt nõupidamiseks sobiva kiskvõimse vormi kohta. 1820.a. Põstlis toimunud nõupidamisel tuli ta oma tähtsustaväärselt ettepaneku, millest selgub, et Põstli on konstitutsioonilis-monarhistlikult seisukohtadelt üli läinud vabariiklikult.

Uurides ajaloos esinud näiteid, jõudis Põstli sõsialdu võitluse tunnustamiseks, kuid oma maailmavaate piiratus tõttu, ei suutnud ta korutalitud seisukohtadelt jõuda arusaamiseks elamiste tinnust ja nende vastastikusel suhtel. Kuid ajalooline tegelikkus tunnistab, et ta XIX saj. I veebruaril kohta väga nõrgel tasemel. Põstli kirjutas: "Mulle näib, et praeguse saj-

¹ Hukangpõ, lk. 48.

jandi panna püüdlus seinal võit-
luses rahvanõuade ja igat liiki aris-
tokraatia vahel nii rikkus kui ka
pärinisiõiguse reeglite tõttu. Ma ot-
sustasin, et see aristokraatia muu-
tub lõpuks võimsamaks monarhist
endast nagu Inglismaal, et nad on
peamiselt taksistlikes riikidele hii-
volule ja rikkus võivad olla võr-
valdatud ainult vabariigi organi-
satsiooniga."¹

1820.a. Peterburi nõupidamise
püstitatud vabariigi ühtlastamise
nõue polnud vastu võetav mõõdu-
kalt muudetud dekabristidele. Geo-
orgi sellega tekitab rahjares ühingu võit-
lus radikaalsu ja mõõduka tiivava-
hul. Tekitab vajadus kindla väljatöötat-
tud programmi järele.

1819-1820.a. algab Peterbi pidu-
töö „Ruskaja Pravda“ loomisel. Eni-
mum konstitutsiooniprojekti visand po-
le muidu külland. Teatid selu uoh-
ta saame dekabristide uurimismater-

¹ Proccmannu quodpueuob, n. vii, lu. 25.

² Oma konstitutsiooniprojekti andis Peterbi „Ruskaja Pravda“ nimetus 1824.a. peale selle II redaktsiooni loomist. Kohtus nimetatavad dekabristid ka I redaktsiooni „Ruskaja Pravdas“. Teatid on antud tein nimetatud ka I redaktsiooni „Ruskaja Pravdas“, mis dekabristide uohita uõivas kirjanduses on läbi läinud sama nimetus.

jaladest, millest algub, et see projekt on konstitutsioonilis-monarhistlikku iseloomuga. Kuid nagu varem on märgitud, siis Pesti 1820. a. juba vabariiklikel seisukohtadel.

Jamnikin, mis tutvus selle projektiga, kirjutas, et konstitutsiooni ilmselt on vabariiklik, kuid see on tavaline sõna „traar“, mis pidi andma Pestilise võimale lugeda katkendid ette ühingu mittemuluvate inimeste, mis arvamus teda huvitas.

„Sel ajal Pesti plaanitses Venemaal vabariiki, kirjutas oma „Ruskaja Pravda“. Tä luges mille sellest katkendid... Mõningaid katkendid luges ta P. D. Kimejorile, mis ütles isikord talle, et oma traarile ta jätab liiga palju võimu. Sõnaga „traar“ Pesti mõttis täidesaatvat võimu.“¹

Vabariigi ulistamine monarhiale oli demokraatide programmi ja taktikalise vaadete tõrse muutumise algus. Programmi demokraatlikumini nõudis uus, otustavaid tegusid. Tõlgitseda oli tarvis

¹ Boeenanni quodpuenob, n. vii, lk. 28.

otsustavalt, et murda aktiivne võimur vastupaan, hävitada Romanovite puu-
nond ja viia rahvarindele uue võid-
duli. 1820-ndatel aastatel toimunud
rahutused Venemaal ja Lääne-Euroo-
pa sõjaväelised revolutsioonid andsid
demokraatidele palju nähtud tegurite
de kohta.

Kõik need uued ideed said ra-
lajase ühingu sisemise võitluse allikaks
ja isikunajaline programmi loomise
põhjuseks.

"Rusaja Pravda" kui Läänaihiin-
gu programmi loomise esmärk seisus
selles, et ta pidi olma juhendias
ajutine valitsuse teguritele peale rvo-
lutsiooni teinematist.

Pistuli arvates pidi "Rusaja Prav-
da" koosnema 10 platist, mille ta
ei jõudnud kõiki lõpuni kirjutada.

Muini on väinud esimese, teise ja
kolmas platist täielikult, neljas ja
viies lõpetamata kujul, ülejäänutest
ainult visandid.

Muini väinud "Rusaja Prav-
da" osades on kõige hegemini väga

töötatud Põhise poole agraarprogramm. Tähtsaimas ühinevus alles programmis on talupidajate vabastamine pärisorjusest. Selle ühineuse lahendamisel kinnis Põhise majaga võrgemal anna vaasagustist, nende hulgas ka palju-dust diabristidest. Põhise see ann, et vabastada talupidajad ilma maata iisaa, kuna isaliku vabadus ei päästa mid mõisnike sõltuvusest.

Nagu on teada meilud fodaal-
-ms iihikonnas põhilise tootmisvahend-
-maa mõisnikeli, küsijuruse moodus-
-tab fodaalismi aluse iihke osa. Sellest
ii muutuda ann saada suurem
osa diabristidest. Kuid kelle mõist-
-misele lähene Põhise, ann ta lugiss
talurakva pärisorjusele sõltuvust
suurmaalalduse eksistivimise taga-
järjek. Talupidajate vabastamist
maaga nende vabastamist pidas
Põhise väga tähtsaks ühivõtteks, mis
pidi aluse paunna tulvastell sot-
-naad -majandusliku, poliitilistele
iiberkujundustele ja progressile Vi-
-nmaal. Järulimult agraarühinimused

Pestli järgi olid revolutsiooni põhilised
määrused.

Osas "Ruskoja Pravda" redakt-
oroois (kirjutatud 1822-1823.a.) omis-
tab Pestli suurt tähtsust agraar-
reformi teoreetilise külje lahendamisel.

Paljud duabristide poolt teh-
tud etpannud maa jaotamise uue-
ta agraarreformi läbiviimisel gru-
pulis Pestli kahus "arvamused":

"Ennen "arvamuse" järgi in-
mine antud maa, ainult maa võib
ta elada, ainult maast võib ta toi-
tu saada. Loodus toodab ise ühe-
selle, mis inimene teinud on vaja-
lik. Järulinnut maa on kogu inim-
soo ihia omand, aga mitte va-
omandit oma, separent ei või te-
da jaotada mõnede inimeste vahel
kõrvale jättes teine..."³

Ülaltoodust järeldub, et maa
lehtau kogu inimese omandis ja
mitõttu peab ta mulluma kõikidele
inimestele.

Siin "arvamuse" on vastupidine

³ Боестанне охкадренот, м. VII, л. 182.

ulmiste: „ Sulgitab, et töö on omandi
alus ja sellel, mis maad vätab... ja kas-
vatab mitmesuguseid vilju, peab niidlas-
ti oluma valdamisõigus maale. Sellele
arutlusele lisandub veel selline kaalut-
lus, et põllundun õitsumus on rooja
palju muutunud, mida ainult see nõus-
lub tingima, sellel on täielik vaosmaad
maale ja mis see omand pole niidul,
on nõud osake maa iluainemuga
käest kätte, mis see ei laste maa põllu-
tööd täiustada. Sellepärast peabui no-
gu maa oluma mõnede inimeste oma-
dus, kuigi selle reeglise olemissi ma-
mis inimesi maa valdamist võrval-
datud.”¹

Põhul ihendas maa kaas vastu-
pidust hõlpsakohata oma agraarprog-
rammis. Tä tranistat õigus, et maa
on isariakonna üldine omand, ta vi to-
hi unuluda ikkautile isariastile, jär-
liant si pra oluma ka vaosmaadit.
Õigus on tranistatud ka selline väi-
di, et selle inimesi, mis maad karib,

¹ Боестанни гвадопреароб, м. VII, к. 183.

võib olla õigus maale varamandid alusel. Mõlemate sammuotade ühendamisega antas Põstel oma agraarprogrammi aluses nõude maa põlvkondide kohta vahetus osaks - ühiskondlikuks maaks ja varamaks. Maa jätta mis protsessis oli ette nähtud mõistlikult tarvita pooli maa võõrandamine, kui tarviti ümbermaad suurem üldtas 10 000 hektariini. Kui maa oli mõistlikult vähenemine 10 000 hektariini, ja rohkem kui 5 000, siis pooli maa võõrandamist ei lubati tani.²

Ühiskondlikum maad ei tohtinud minna ega osta, vaid tuli jätta igavõitu, mis saavis teha põlluharimisega. Erandid pidi minna valdaja käsutusse täieliku varamandiga ja viimane võis sellega ühtida oma äranägemise järgi - minna, kinnida, pantida jne. Siinjuures tegi Põst tingimuseks, et varamand maale ei tohi kodaniku ilma jätta elamiseks võige hädavajalikkusest.

Siis mõistlik maavalduse osalise

² Удобрение..., м. II, к. 158-159.

võõrandamisega, arvestas Petel vastu-
panu võimalust. Võrre võrre võrre
arahooldamises nägi Petel ette olnud hü-
vituse mõisajale. Tä kirjutas: „Ma vä-
ga hästi tean, et võõra aristokraadid,
nii lihtlatega unika varandustega as-
tuvad välja nende printsipiidi vastu...“¹

Riigi ihihondlikus uorra muutai-
sel onistas Petel suure tähtsuse valda-
de organisatsioonide. Valla all ta mõis-
tus ilmutasid majanduslikku, poliitilist
ja administratiivset isemust ri-
gis. Iga tulevase vabariigi uodamine
oli nõustatud kirjutanud end selle
valla liikumise, mis ta sindis. Illust
valla oli rikkirikkimad liikmed igal
ajal õigus saada maad, mis pidi
kõik uue riigi uodamist päästma
nägemise ja kirjutamise riisundist.

Iga valla pidi saama end uue
uue liitumise osa ihihondlikust maast,
nõnda tal pidi õigus määra iga
pantida, valla tuli jätta liikumise
valla, kirjutamise iga jätta osa pidi
ilma pidama muist, naist ja uue last.

¹ Võõrandamine..., m. II, lk. 123.

Pisteli agraarprogrammi jäi pooli-
umise, kuna mõisnike maavaldused
ei hävitatud täielikult, vaid see jäi
osaliselt piinama. Kuid vaatamata
luna poolumisele, oli ta oma aja
kohta radikaalne: talupojad pidid
saama pooli uugu põllumajandus-
liinist naast riigis tasuta kasuta-
mises. Kui võrrelda seda agraar-
programmi 1861. a. talurahva refor-
miga, siis näeme, et viimane ei and-
nud talupoegadele maad juurde,
vaid nägi ette 1/5 osa äratõikamise
aundi naast.

„Ruskaja Pravdas“ intatud ag-
raarprogrammis on muutunud
maa valdamise iseloom prodaktust
kodanliinuse. XVIII saj. algab mõisnike
pialitung talupoegade maale, misda
põhjustab pärisajurliini majanduse
lagunemisprotsessi. Pisteli oma prog-
rammis astus selle pialitungi vastu
väga muutuks omrandi iseloomu
maale.

„Ruskaja Pravdas“ di arvustatud
ka talupoegade muutuks, mis pidid

nude üldist üldust. Tõotjate val-
damine taastamisvahendist ja protita-
maadi taastamine polema nile aru-
saadar. Maa tööstusliku aruqu-
kinnatus ja sellega seotud palgatöölise
kasutamise probleemid, jäid diuab-
ristide programmis läbitöötamata,
jäid vägapooli nende tähelepanu.

Fiodalini alust si moodustada oimult
fiodaali omand maale, vaid ka sel-
liga orgaaniliselt seotud mitutäie-
lik omand pärisorisele talupojale.
Talupoja fiodaali sõltuvus välju-
duse pärisorjuse, mille vastu diuab-
ristid võitlevad. Luperast nõutak-
se „Kunwaja Prardas“ ismajärje-
uorras talupojale rabastamist: „...
õigus omada tuis inimur nagu unda
omandit: miina, pantida, miinida,
pärandada inimur nagu õju,
kasutada arid oma äranäguuse
järgi, ilma ulnvalt undiga uoa-
ur leppimata, arimur unda uoni
pärest, nis tulud ja uand on
häbiasi, inimkoanali, looduseadus-
tu, pühali ristiusule vastumeele

ja ... kõiguvõrgu looja tahtis vastu, mis
unustab pühakirjas, et sõja inimene
on tema us võrdsed...¹

Talupoegade vabastamine pärisor-
just on "Rumaja Pravda" seotud
sisuste ja sotsiaalse privileegi
kaotamisega. Kui sisset jaavad
põhima, siis Pusteli arvates riigi na-
duse muutuvad nõude inimeste
võis rühmas rahva vastu, misjuures
võib tekkida pidev võitlus, mis aja
jooksul hukutab kogu riigi.²

"Rumaja Pravda" i redaktsioo-
nis on märgitud, et sõja sisset
Vennemaal peavad muutuma inimes
üldises kodaniku seisuses. Ka pä-
risorjust vabastatud talupojad
peavad unustama kodaniku nimel
hulka.³

Tulnasa revolutsioonijärgse Vene-
maa iga kodaniku, olgu ta endine pä-
risorine talupoeg, kaupmeh või aad-
lik, sõltumata tema endisest nimel

¹ Воееннаи гнабпренот, м. VII, л. 174.

² Уздрание..., м. II, л. 105.

³ Воееннаи гнабпренот, м. VII, л. 175-180.

ust, võib nõuda endale oma ihihinnand-
linust maast seal vallas, niiku ta on
end liianuus kirjutanud. Tammuti
võib iga uodanik, sõltumata tema
indist hinnust, astuda iiskõiu
minugunne riigiametisse. "Kumaja
Pravda" on märgitud: "... iga uo-
daniik on õigus võtta vastu uõiu-
uosti ja ametid riigiteenistuses.
Ainult andid, võimud, teadused
ja teinud on põhjusel teenistus-
väigis."¹

Tund "Kumaja Pravda" i redant-
noonis on järulandmis tehtud tea-
tud osali aadliust, nimelt uili, ul-
lil on uodunraa us muvi teinud,
nagu 1812. a. Tsarsaatoja uangland.
Tammuti tehti mõningaid järuland-
mis uili aadliuile, us võtavad ora
uolutsioonailis pöördi läbi uim-
ust riigis. Järulandamind uind
uillus, et otsustati uild uodanikuud
vabastada mõned uduustustest te-
uvinus, uild uiguuus poli uär-

¹ Боеману гласопреност, n. VII, lu. 202.

gitud nunde privilegide säilumist
ka maavalduse osas.

I rüdantriisovais on ära toodud
nr. „Seadusliku aadlikoegade“ töö ta-
lupoegade vabastamise üksikun la-
hendamist: „ Sellise määruse koos-
tandis jaoks on kõrgemal valitsus-
el õigus panna üldmääratud sea-
dusliku aadlikoegadele nõustus an-
da lüha käsutuse projektid selle
kohta, et pärast mist projektidest
taha valik, koostada üks ja si-
llu viia.“²

Nundum „Seaduslikust aadliko-
gudest“ peidid Piskli arvates unuku-
ma kodanraadi teemid ositamaid
kodanuna. „ Seadusliku aadlikoogi-
duli oli ilusandus tehtud mitada
projektid talupoegade vabastami-
se vii vormide kohta ajutise re-
volutsioonilise valitsusele, mis koos-
kõlas „Rusnaja Pravda“ põhiseisu-
nohtadega töötas nunde projektide põh-
jal välja lõpliku raduse talupoegade

² Боецману гвардериди, nr. VII, lk. 174.

Vabastamisas.

Vabastamine pidi toimuma teatud ilmnemisperioodi ajal, mille säilumisel veel mõned talupojad nõustunud mõisnike vastu, millel vabaldudil maa osal, mis jäid pünara aadli mõisad ettenähtud suurus. Ilmnemisperioodi möödumisel vaband talupojad igasugustest nõustustest mõisnike vastu. Aadlisisum kuulumad kodanikud võisid oma mõisatus jätkata põlluharimist, kuid need juba mitu aastat - nad olid sunnitud karitama palgataöölisi.

Kroonutalupojad pidid ilmnemisperioodi ajal maksma kroonile sama suurt abirokit, mida nad seni olid maksnud ja alles ilmnemisperioodi möödumisel nende olukord muutub. „Ruswaja Pravda“ on ära toodud: „ Peale kda aiga si haava talupoja mingit abirokit maksma ühiskondliku maa ust, aga kroonumaa ust, mida nad soovivad harimises väga os-

ta... hankedavad nad raha maesma
määruse järgi, mida siis tihase
ja mille jaoks ulnival nõutakse
talupoegadele andi kavatsust.¹

Pärissõjajärgse uorra liividuri-
nusega ja talupoegade-vaoramine
kibi loovusega ridus Pesti ilvaid-
nuse kumutanuse vajaduse. "Kumaja
Pravdas" on entatud läbitöötatud
uue poliitiline uorra süsteem. Ri-
gikorra uirinus ja agraaruurumund
anuvad Pesti sotsiaal-poliitiline
programmide uusele uohal.

Nastupidi N. Muravjovi konsti-
tutsiooni põhisisu uohale, oli Pesti
föderatiivne süsteem vastane. Tä pool-
das ihtset tsentralisuritud vaba-
riini tugiva kumvõimuga, mis kum-
dand ära hoida iganzund vana
korra jalulnadarise uatsid.

Pesti peelt loodud vabariik
pidi jaguma uubermangudeks,
nnd maanondadiks, mis oma uorda
pidid jaguma valdadiks.

¹ Боеманне гвардическое, м. VII, к. 172.

Igal aastal pidid valdades kogunema üldkoosolekuid, mis valisid raadiuid kohalikuks maanõukogu koosseisule, kust edas valiti raadiuid arbuuride üldkoosolekule. Kõigis asjus toimunud otsused valimised.

Kõik uodanuid täiskasvanus saanused (15-aastast) pidid andma vande isaraadi. Naudandmine toimus pidulikul vii postlasti miika titarlasti post. Täiskasvanus saanud mässuodanuid said valimisõiguse 20-aastast ja võinid osa võtta maa poliitilisest elust.¹ Nais-tele poland valimisõigust määratud.

Valimisõiguse saamisus poland ette nähtud varandusliku tsensust.

Putli vaimulik kultuuris aristokraatia riikustis si tähendand taristust tegevis faktilisele riigivõimule vaim üli majanduslikus luss. „Kumaja Pravda“ väidetak:

¹ Проестрану гвабпренот, м. VII, л. 182.

" Riigidad saavad alati olura ja see on väga hea... misid pole tarvis ikerdada riigust veel teiste poliitiliste õigustega ja elustiga jättes väga vaesid."¹

Ringkondade ehk uubernangude koosseisund valitid saadiand riigi kõrgema sadusandlium organise-Rahvavetse.² Valiti ta viies aastaks, kirjutus igal aastal tura uortseisut tuli 1/3 imbu valida. Rahvavetse isamus valiti saanti igal aastal uusti ande liinuti hulgas, kes viibid uel viinast aastat.

Rahvavetsele oli õigus väga ande sadus, uuulutada sõda ja rōlaid da rahu. Tura tööd poland uellugi õigus lõputada.

Täidusaatu võim riigi pidi uuuma Riigidumardi, mis valiti ua rahva postt viies aastaks viil liinulisi koosseisus.³ Igal aastal üks Riigidumma liige langis väga ja tema uohale valiti uus liige saadi-

¹ Воеводине гласоуеинов, т. VII, к. 189.

² Избрание..., т. II, к. 161.

³ Там же.

unite hulgest, mis olid valitud uiber-
nangude valimisusoolenute poolt.

Riigiduuma enaubeus oli see liigi, mis
viibis seal viiarast aastat.

Piaa seadusandliku ja täide-
saatva võimu oli Pustli poolt veel
ette nähtud järelalvovõim. Tüma
ilmsandus oli jälgida seda, kas ues-
titutriaoni nõndid täidetakse täpselt,
kas Rahvarutsi ja Riigiduuma si-
iluta anna võimupiiri. Jälgiva vöi-
mu umorganius pidi olema Üles-
kogu. Tüma pidi uuluma 120 li-
gi valituna ühes ajaks.²

Kodaniku oli uarstitutriaoni
järgi ette nähtud triini, uue ja va-
badused. Kuid organisatruonide
asutamine oli sulatud, muuhulgas
ka salajasti ühinguks looamine.

Kõrgema võimu uünnuste uant-
lunias Pustli poolt „Kumaja Pravda“
i redaktruonis jäab pooli, järguavad
asad purduvad.

Piturburi nõupidamine 1824. a.,

² Uzõpannuu..., m. II, lk. 162.

uus Püstel püüdis saavutada Põhja- ja Lõunaühingu liitumist „Rumaja Pravda“ alusel, põhjustas selle II redaktsiooni loomise. Püstel alustami II redaktsiooni uirjutamist juba Peterburis, kuna seda nõudis kogu ühine olukord. Põhjaühingu liik- nud nõudnud Lõunaühingu poolt vast- tuvõetud konstitutsiooniprojekti käi- kirja, millega nad soovivad tutvuda, et kuna see ja N. Muravjovi konsti- tutsiooni alusel uus inimene prog- raam. Lõuna uut, Põhjaühingu liik- nute poolt loodavat uustitutsiooni- projekti otsustati arutada 1826.a. määratud komisjonil. Sestõttu lüüdis Püstel vajaliku olvat uue täielikuma konstitutsiooniprojekti loomise, mis pidi Lõunaühingu esindajatele ole- ma platvormis oma seisukohta- de läbiviimisel. Selline platvormis- oligi määratud „Rumaja Pravda“ II redaktsioon.

Niid kahti redaktsiooni võrd- da arvatakse ar väga raske, kuna vanas redaktsioonis on hävitatud

mid praktikad, mis on asendatud
ultiga ü redaktsioonis ja uus lõpe
sellel, mis algab vana redaktsioon.

Kuna ü ole välismaal ü re-
daktsiooni toimuna, siis me ü saa
täiesti kindlalt määrata Pesti-
vaadetes toimunud evolutsiooni:
Kuid teatud arvug on Pesti vaa-
detes riisi toimuna, mis selgub
fodaalsete tootmissuhete käitlusi-
st ü redaktsioonis.

Ka sellis on Pesti nõudnud
pärisoju otsustavat liividuri-
mist. Pesti kriiputab alla, et pä-
risoju kaotamine on Ajutise Valit-
suse taane ja plaanide ilusade:
„Selle... pärisojuksini kindi hä-
vitamine on pannud Ajutisele nõu-
gemaal valitsusele kii kõige pi-
hane ja vältimatuks teha üles-
anne.“¹

Edasiliikumist Pesti vaadetes
näitab ka me, et ü redaktsioonis on
ilumiaunpöörd talupoegade va-

¹ Боченану гвадженроу, м. VII, к. 157.

bastanriid kaduand, järulinnelt poli
ka talupegade uohustus mõnini
vastu peali vabostanust.

Lisusti kaotanise uiramus on
silginiini inli toodud hilisemas
variandis, kust on väga jäitud val-
di järge moodustamine uundist ad-
liast, mille on kuuri tunnid isamaa
es. Kõik aadliand parvad uun-
luna Venemaa iildises, uoda-
riid seisuse võrdsete tingimustes
tustiga. Muust variandist olid väl-
ja jäitud ka nn. "Seadusliand
aadliuogud", järulinnelt talupojad
pidi vabostana vahitult Ajutine
uolutsiooniline valitus.

Maa uisimise lahendamise
jäib Pesti pinnna koradeli sei-
suuhtadeli, mis olid juba väga
töötatud, Russkaja Pravda¹ re-
daksiobais. Ka võimuisimuse
jõi Pesti pinnna varanrateli sei-
suuhtadeli.

Rahvusuisimise lahendamise
il kannavad Pesti vaated uun-
riiklise iseloomu.²

¹ Hermina, m. II, la. 83.

"Ruskaja Pravda" järgi polnud Venemaa riigist valdamisõigust ühelgi rahvusel. Kõik rahvused, mis elasid Venemaa piirides, tuli Pusteli arvates lugeda ühtsaks vene rahvaks.

Enne kinnuõhta rahvuskiinimust põhjendas Pustel sellega, et poliitilised õigused konstitutsiooni järgi on võrdselt Venemaal elavatele rahvastele võrdsed. Maailmavaate püüetuse tõttu ei suutnud Pustel rahvuskiinimust õigesti lahendada.

"Ruskaja Pravda" on fodaal-pärisajutulu Venemaa kapitalistliku ümberkorraldamise revolutsioonilise projekt. Türa järgi loodi vabariik rahajäänd absoluutlikku tsaaririiki aegade. "Ruskaja Pravda" oli kõige otsustavam ja radikaalsem konstitutsiooniprojekt, mis loodi aadliku-revolutsionääride poolt.

III Lõunaühingu sidemed teiste salaühingutega

1823. a. valmis Lõunaühingu programm „Russkaja Pravda“ kujul ja niiid tõusid dekabristide ette juba praktilised ühisandide - milliste vahenditega toetada revolutsiooniline pöör.

Lõunaühingu poolt vastu võetud taktikaline tegevusplaan nägi ette ühistõuse algust Peterburis, kuna sinna oli koondunud kogu võim riigis, kusjuures teatus pidi tulema lõunast. Siit tuleneb Lõunaühingu

liikute karmar hvi Põhjaühingu tegevuse vastu. Lõunaühingu juhtnoorand oli ka selge, et pole mõeldav revolutsiooni edukas läbiviimine nii suure vahemaaga eraldatud kahe salajas ühingu poolt, kui nad ei kuulu ühise kesuse juhtimise alla. Seepärast on uugu Lõunaühingu järgnev tegevus sunnitud mõlma ühingu täielikule organisatsioonilisele ühendamiselle.

Raskund, mis sinjures tekkivad, olid notud viinwate sisukohtadega N. Muravjovi ja Pustli konstitutsiooniprojektides. Lõunaühing aga „Riiskaja Pravdat“ taganida ei saanud, kuna see oli amtlilikult kinnitatud nende tegevusprogrammiks.

Kui Hiivoni Liidu tegevuse lõppuviisid ja Lõuna-ning Põhjaühingu kujunemise ajal N. Muravjov aus kindlalt vabariiklisesisukohtades, mis alatus 1822. a. hakkab ta avaliselt umalduma Lõu-

raihingust slli vabariikliku usmäär-
gi tõttu, alustades võitlust oma
möödukamatu programmilis-tak-
tikaliste vaadete laiendamise eest.

Kaasaegset olukorda Venemaal
hindama mõelnud ishingud üht-
laselt, kuid kokkulepe tuli siin
saavutada just tulevaste muu-
datuste suhtes revolutsioonijärge-
te riisberkijunduste alal.

Nende ilusaanete lahenda-
mise eesmärgil algavadki 1823. a.
pale Lõunaühingu liikmetel sa-
gdaand sõidud Peterburisse.

1823. a. vabr. sõidab Lõunaühin-
gu esindajana Peterburisse V. Davõ-
dov,² kellele oli Pestli poolt tehtud üles-
andmis anda N. Muravjovile üle te-
ma kiri, kus ta annab kriitika N.
Muravjovi konstitutsiooniprojektile ja
vintab põhiseisukohtad „Ruskaja Prav-
dast“. V. Davõdovi sõidul polnud
vriti tähelepanuväärseid tagajär-
gi, väljaarvatud A. V. Poggio vastu-

² Dobrop-Zanonevii, u. 199-200.

ravjõniga, arutada nuid uisumisi
ka tristi Põhjainkingu liikmetega.
Tä pidi ütsheituid tegema Põhjainkingu
gule selle tegevusest pärast ja sel-
gitama Lõunainkingu vajadust rõ-
usti välja astuda, kuna Varneluovo
asasõna poolt eritati 1823. a. uuku-
utse ülistõusuplaani.²

Barjatinski tegevusel Peterburis
oli rõõmne edus uus V. Davõdovis.
Astunard kontant Poggioga, hanna
ta nõu laiendamata Lõunainkingu
filiaali. Uute liikmetena filiaali võt-
tis Barjatinski vastu ratsaväepolgu
kornuti F. F. Vadvovski ja poluovai-
ku J. J. Polivanovi. Vadvovski vastu-
võtmine Lõunainkingu orasõnda Pe-
terburis aitas palju kaasa selle liik-
miskonna kasvule, kuna ta liiki-
use aja jooksul suurendas filiaali
liikmete arvu 9 inimese võrra. Tema
poolt võeti uus liikmema vastu ka
ratsaväepolgu kornuti P. N. Iovistenor,
selle isirandus jäi teatada Lõu-

² Nt. lähemalt kärsalava töö IV peatükist.

naišinguli Peterburis aadama ühistõusust.²

Lõunaišingule tegevuse avaldas poolkõrdele ka uus Põhjaišingule julivatist teplastist-vürst E. P. Obolenski. Tema poolt võeti vastu naišingule endine kaardiväelane N. J. Lowur, kelle Obolenski saatis Pesteli käsutusse. Lõunaišingule liikamata sai Lowurist hiljem Pesteli hea sõber ja inimese sekretär.

Barjatiinsi sõit Peterburisse ei täitunud lõplikult piistitatud usmärke, arid teatud tulemusi oli taasisi:

1) osa Põhjaišingule liikamata oli valmis tegevusele koos Lõunaišingule liikmetega ühistõusu ettevalmistamiseks ja selle läbiviimisele;

2) Peterburis organiseeriti Lõunaišingule filiaal, mille tegevusele pandi suuri lootusi koostöö organiseerimisele išingute vahel.

Enne Barjatiinsi lahunmist Pe-

² Herrauna, nr. II, lk. 12.

terburiist, saabus sinna Lõunaihiingu erindajana M. Muravjov-Apostol, kellel uusviibides oli rohkem arga tähta talle antud ülesandeid. Suur Lõunaihiingu filiaali juhtimisinga Peterburis, oli M. Muravjov-Apostol ushustatud alal hoidma tihedaid sidemeid Põhjaihiingu liinmetiga. Seda ushustust Peterburis täitis M. Muravjov-Apostol 1823. a. juunist kuni 1824. a. augustini.¹ On uurijate poolt on avaldatud arvamist, et Peterburis M. Muravjov-Apostol ruttus nõõdukatelementide nõõju alla.²

Erineva Lõunaihiingu liinmeti sõidud läbirääkimistele Peterburis, ii lahendamad küsimused usostöö saavutamise ushta nõõluna organisatsioonide vahel. Piste ja ta mõttekaaslaste ii lapi usuga ja nundantüürne tegvus nõõluna ihiingu lähendamiseus tiinutisile jätub.

Dirutaorium saadab järgmiselt

¹ Kivunna, m. II, lk. 14.

² А. С. Сроунменнй, Чепуровскы, Москва 1954, lk. 100-101.

esindajatena Peterburis V. Davõdovi ja
I. Volkonski. „1823. a. tehti nulli nõrval-
dus astuda suhtes Põhjaõhinguiga,
tunnistab Volkonski, „minu riigid
1823. ja 1824. a. alguses olid nii lõuna
osakonna poolt usaldatud liikmed.“²

Davõdovile oli ühisandus teatud
luna riigid ka Moskvas asuvat
dikabristidega.²

Ka suured jäi iihinevise üi-
raus lõplikuks lahendamata, kuid
vaidlused selle ümber näitavad
aktiivse töine mõlmas iihingus.

Paljades liimise ideoloogilistes
kõnnustis oli selgusele jõutud, mi-
na kuigi i kahelaud enam talu-
põrgade pärisõigust vabastamise
vajadus, kuid lahkelid tuu-
rid konkreetse vabastamise vormide
arutamisel. Kuigi i kahelaud ka
selle, et isevalitsus tuleb hävita-
da, kuid vaidli selle toostamise
islooni üle. Kõik need lõpuks la-
hendamatat kõnnust vutand

² Проценанне гвардическое, м. 2, л. 120.

² Ланнас.

ni Lõuna - mika Põhjainkingu liik-
meid. Ühistõusu alustamine vajadus
sai iga päev üha selgemaks, and-
sinisi ettevalmistus tigevus ei ra-
huldanud kedagi. Kõikumise duab-
ritideli oli arusaadav, et ühistõusu
pühul on hädavajaline mõlma ihu-
gu ihtre uuseõlastatud tigevus, mis
nõudis mõlma organisatsioonai iku-
damist. Selle uimnuse lõpliku la-
hendamise eesmärgil pidigi Peter-
buri seitsmea Piskel.

1824. a. vabr. enne oma ärasõi-
tu kohtus Piskel S. Muravjov- Aposto-
liga, kellele ta andis iksikajaliku
ilvvaati ihiuimise platvormi kohta.
Andumid selle kohta saame S. Mu-
ravjov- Apostoli poolt antud tranis-
st: „ Enne oma ärasõitu Peterbu-
rime, väakis nullu Piskel, et ta ka-
vatses kõiki vahendide kasutada
mõlma ikingu täielikus iku-
damiseks, et selõttu ta kavatses Põ-
jaiingule üha ettepaneku tranis-
tada enda üle Lõunainkingu
Direktoriumit, töötades mille

samasugust tunnustust ka Lõuna-
ihingute poolt, et ta võigi enam osal-
vastupanu „Luskaja Pravda“ vastu-
võtmise küsimuses sepparast, et Põh-
jarihingutele on loodud konstitutsioon
N. Muravjovi poolt ja et see vastu-
panu on talu sda enam eba-
mulla, et ta ei saa taganeda
„Luskaja Pravdast“, mis on tun-
nustatud kogu Lõunaihingute
poolt, et igal juhul ta piisab
kasutada kõike täielikuks ihen-
damiseks ja saavutada kooskõla
nõelma ihiingute vahel”¹

Nagu näeme, on Pustel oma
sõidu usinargi ja iisraanute kohta
saavutanud nõusoleku Vamilekovo
osakonna juhtidelt. Samasugune
nõusolek anti Pustelile ka Kamenna
osakonna juhtidelt. Volkovski tunnis-
tab uluvriariseel, et 1824. a. Pustelile
läbirääkimisteks Peterburis „oli an-
tud õigus manitud olukorras te-
ha oma äranägemise järgi muu-

¹ Proceedings quodpuevob, m. IX, lu. 66.

datum otsustus, mis on Lõuna liikumise poolt vastu võetud, ainult et need nõustussid üldise otsusega ja täieliku ühinenisega."¹

Aktiivsem osa Põhjaühingu liikmetest soovis Pestli rabunast Peterburisse, et ühinenise kindluse teadmisel laskuvaraniste põhjused läbi arutada ja organisatsioonid liita. Näitus Obolenski pöördumine M. Muravjov-Apostoli poolt sulle, et viimane palus Pestlit sõita pealjana: „Vürst Obolenski palus mind traagivalt kutsuda Pestli Peterburi, veendus mind, et uue Põhjaühingu liikmed unustavad kõiged, mida tahase Lõunaühingus, kuna üksmeelsest kavatsusest kaugutamisel, nad liituvad kunaga peale vürst Trubetskoi ja N. Muravjovi."²

Möödukamale seisukohtadele osuvad Põhjaühingu liikmed usotsas N. Muravjoviga kartsid Pestli rabunast Peterburi. Hilisem teatas Pe-

¹ Проценанне гласопреченств, м. ̄, л. 166.

² Ланнас, м. ̄, л. 255.

tili seisukoht ajutise valitsuse diiktatuu-
ri kohta, kuna N. Muravjov oli tsent-
raliseeritud võimu vastu.

Peterburi saabus Pustel 1824. a.
märtsis. Ühinevalt Pusteliga viibis Pe-
terburis ka Vamukovo oaksouua liigi
J. I. Povalo- Greikovski, kuid ta ei
sõitnud sinna anutlikus läbirää-
kimisteks, vaid isiklikus asjus. J. Mu-
ravjov- Apostolilt ja Bestužev- Rju-
minilt viis ta kirja M. Muravjov-
Apostolile, N. Muravjovile, Turgene-
vile ja Šubetskoile, kus viimaste-
le oli teatud ettepanek püüda kind-
lasti saavutada Põhja- ja Lõuna-
ühingu liitumise ihkus organi-
satsiooniks.²

Pustel tegutses Peterburis ette-
vaatlikult ja kavakindlalt, astudes
hõigipialt kontakti M. Muravjov-
Apostoliga, kes andis talle iksik-
ajalises seletuse Põhjaühingus va-
litseva olukorra kohta. Edasi otsus-
tas Pustel enne üldist läbirääkimist,

² Проессуанне гласопреемств, т. IX, к. 60.

vestelda iga Põhjaühingu direktoriga
eraldi, anda ta alustamiseks Obolenski
juures. Arutati selliseid programmi-
lisi küsimusi nagu sissusliku erin-
vuste kaotamine, agriaarküsimuse
lahendamise, valitsusvormide ühisi-
muksuse. Vaatamata oma vabariik-
likele põhimõttele, nõustus Pustel,
vestluse Obolenskiga, ka konstitutsi-
onaalse monarhia kehtestamisega
Venemaal, kuid ainult juhul tingi-
musel- sis kuni valitsuse on erinda-
tud vahva poolt valitud organid,
mis kontrollivad selle tegevust.¹ Sõa-
tikaste ühisuse arutamisel Obo-
lenski ja Pustel viideti tsaar-
tapuse nõude juurde. Obolenski
andis nõusoleku loetada mõlma
ühingu liitumist ja "Lennaja Prav-
da" vastuvõtmist ühinevise prog-
rammina.²

Kokkumisel Trubetskoiga tõstis
Pustel üle liidurõlamine vajaduse
ühingute vahel. Trubetskoi asus

¹ Захаров, л. 93.

² Тамар, л. 95.

printsiipidest ühinnuole sehtis kõhke-
lval kiskukohal, kord oli nõus vaba-
niigi sehtistamise vajadusega Veni-
maal, kord oli selli kindlalt selli
vastu.²

Enne enamist Põhjainkingu
Direktoriinani ildmu koosolekul
sehtis Pustel ka Rõljeviga, kus as-
tus Põhjainkinguse 1823. a. ja oma
aktiivse teguse tõttu omas juba
juhtivat kohta seal.

Välitsusvõimude ühinnu aru-
tanuul teatas Rõljev, et kuigi ta
põhimõttelisel pooldab vabariiki,
siski Venemaa tingimustes peab
võimalikuks konstitutsioonilise mo-
narkhia sehtistamist. Samal ajal
väitis Rõljev, et sellis ühinnu
ta tegelikult allub häältenanu-
sle, kuid on nõus ka mõluna
ühingu poolt vastu võetud seadu-
siga, mida ei tohi sehtistada jõe-
ga, vaid tuleb võtada projektina
Suurel Rahvaoguul.³

² Добрян - Запольский, с. 237.

Pestil väitis, et tuleb sõda sadu-
sprojanti kaitses võimide vahendite-
ga, nimelt saavutada suurema
arvu inimesi liikmeti sattumist
rahvasindajate hülka, millega oli
ka Põljev nõus. Agriarimõnuste
lahendamisel ja tsaripriiskonna hä-
vitamise osas ei tekkinud lahkarva-
musi Põljevi ja Pestili vahel.

Pestili poolt intatud seisuko-
sti arutati veel nõupidamistel, mis
toimusid Põhjaühingu liikmeti va-
hel. Nendel nõupidamistel otsusta-
ti, et inimene Lõnaühinguga on
kasulik ja vajalik. Kuid otsuseks
inimene vastu astus väga Tru-
bitski põhjendades sõda N. Mu-
rayovi koostitutsioonis ja „Russ-
kaja Pravdas“ enavate viinvale
sisuhohtadega ja Pestili poolt pois-
titatud ajutise valitsuse diatatum-
i nõuduga, mis oli vastuvõtmata
enamuse Põhjaühingu liikmetele.
Liinjumise tõi Trubitski isik viti
karditava Pestili arvamus illoo-
mu. Selle Trubitski väitele

vastas Rõlyw, et aui uakustada
Postlit egoismis ja anahures, mis
seda enam tuleb ihiineda, kuna
sisi on võimalik tema tegevust
pidavalt jälgida.

Lõpmus otsustati nõustada Di-
rektoriünni liikmeid korraldama
ilddkassoleku ihiinimiskünnuse
täielikuks kindlaks määramiseks.

Lõplik nõupidamine nõluna
organisatsioon ihiinimise uolita ju-
ti Rõlywi uortuis, millest võtsid
osa uõik Põhjaühingu Direktoriü-
nni liikmed. Põhiproblemi seisus-
tus, millest programmi aluseks peab
toimuma ihiinimise. N. Murav-
jov uadis Postli programmi vastu
onna konstitutsiooni projekti. Tä rõu-
dis Postlilt eane ihiinimise läbi-
viimist kirjeldama programmi, et
selliga iksikajalinnel tutvuda ja
võrrelda tema konstitutsiooni põhi-
alustega; peab võndest aga kuma
nandi nõlunate põhjal uus ihi-
inimise programmi.

Järelkult u surdunud ka sellel

nõrpidamisel soovutades täielikult
ja otsekohust inimennist. Selle ühis-
muse lõplik lahendamise liikati
edas kahe aasta võrra.

Postuli poolt püütud läbirääki-
mistel olid järgmised tulemused:

1) Kiirustati reeglit, mille järgi
ihte ühingu liige, sõitnud teise ühin-
gu asukohta, loeti uude sellise ühin-
gusse kuuluvaks.

2) Täielik organisatsiooniline ühine-
mine kuulutati hädavajalikuks ja ühi-
muse otsustati läbi viia 1826. a.

3) Ühine ühis ühine ühine ühine
väljatöötatud programmi ja taktikalise
plaani alusel.

4) Ühine programm ja tegevusplaan
otsustati välja töötada nii Lõuna- kui ka
Põhjaühingu konstitutsiooni projektide
alusel.

5) Uue programmi ja tegevusplaa-
ni lõplik kiirustamine pidi toimuma
1826. a. määratud Lõuna- ja Põhjaühin-
gu esindajate koosolekul. Seal tuli
kiirustada ka organisatsioonilised vor-
mid, mis pidid windustama ihtse

ja tugeva juhtimise välgastumise ettevalmistamiseks ja pöördi ajal.

6. Olukorras, mis ei lohtunud viivitada, mõlematel ihiingitel oli õigus alustada iseseisvat välgastumist. Teine ihiing oli nõustatud toetama seda välgastumist kõigi oma jõududega.¹

Tähtsamas tulemuses oli nõukulipe ihiise tugevuse kohta rehvastatud ilustõusu ajal. V. Davõdov järeldas lähinäakimistest Pistuli ja Põhja-ihiingu liikmeti vahel, et „viimased lähinend lõunaa liikmetel määrigile ja töötard olla aktiivsed.“²

Põhja-ihiingu liikmeti tutvumine lõunaihiingu programmi ja taktikaliste plaanidega avaldas tugevat mõju nende vabariiklised ideedi formuurumisele ning kindlustumisele.

N. M. Družinin määrigib: „Palju Pistuli määrumistest liidis kaastun-

¹ Захаров, кн. 113-114

² Проессомыне гвардическое, м. 5, кн. 229.

ni ja vastukaja Põhja "vasakli" meeloludis; N. Muravjovil tuli arvutada need radikaalseid puhanguid ja teha nist vastavad poliitilised järeldused. Riinnakud "föderatiivsele süsteemile" ja "aristokraatlikumistele" sundisid mõtluma ja oma vaated uuesti läbivaatama...¹²

Tegelikult Põhjaühingu juhid Obolenski, N. Muravjov ja Tšubetskoj nagu Pustelgi peeldand mõtlema ühingu täielikku organisatsioonalist ühendamist. Lida tõestab N. Muravjovi ja Pusteli nõusoleku andmine uue ühikumisprogrammi loomiseks.

Peterburis viibimise ajal astus Pustel kontakti ka Lõunaihingu filiaali liikmeti Vadaovsui ja Polivanoviga. Vestluse ajal Vadaovsuga tekkis Pustelil mõte organiseerida Lõunaihingu osanond ka ratsaväe peetris, mille juhid olend M. Muravjov-Apostol ja Vadaovsui.

¹² H. M. Dpynenikovi, Декабристы Гуманна сун-
пабел, Москва 1933, lu. 208

M. Muravjov - Apostol on kelli ashta
korjutanud: "Pistel nulli itlis, et
ma paa F. Vaduovski koostigive-
sel sin moodustama valdi ihiin-
gu nii, et Põhjaishing seda ei teas,
et mitte katkestada kõiki ridanuid
nundiga."²

Tristunovi korteris toimus uus
asakonna organisuimise asutar
koosolek, millest võtsid osa peale
Pisteli veel M. Muravjov - Apostol, F.
Vaduovski, Polivanov, Tristunov,
Annenuov ja Dypuradoviti. Laadis
koosolejalist nõusolemu asakonda as-
tuuriseus, Pistel kirjeldas mille Lõu-
naiskingu programmi, usmäärui
ja tautikalisi plaane, misjuures
ta viiti rõhutas revolutsiaoni tõe-
taarise käigus kogu tsaariprekon-
na hävitamise vajadust.

Järgmine koosolek toimus Vad-
kovski korteris, kus Pistel selgitas
Lõunaiskingu plaane, tutvustas
mille direktaoriumi koosseisu ja tegi

² Proccennane quadruplenok, n. ix, lk. 260.

korralduse võtta uude osaonda vastu rohkem liikmeid.²

Selle osaonna organiseerimise usmärke seisis sellis, et lüüda teostat lõunaihingu programmi radikaalselt seisukohtade läbiviimiseks. Tõunuti oli selle osaonna loomine iüks Pisteli võtetus salajase ihingu revolutsioonilise tiiva tugendamiseks.

Juhtida mõluna ihingu vahel jätkunud ka 1925. a. Trubitskoi, määratuna samal aastal uorpuseihuna õtiervatori adjutandiks, asus koos viinaga Kiiwisse, kus ta lõi inuliku kontakti lõunaihingu liikmeti Volkonski, Tiesnikhaineni, I. Muravjov-Apostoli ja Pestužev-Rjunariniga.² Trubitskoi kaudu informeeritakse Põhja-ihingut kõikidest lõunaihingus vastuvõetud otsustest ja ülistõusplaanidest, mis lüuakse Vamleovo osaonna pealt.

Peale nidenuti khtistamist Põhjaihinguga piirab lõunaihing

¹ Программу quadrimestров, м. IX, с. 160-161.

² Добнар - Занольский, с. 251-252.

kontant: astuda ka salajase revolutsioonilise organisatsiooniga Poolas. Poola Patriootide ühingu olmas-ole arastati: tänu Vamukovo osakonna juhtide aktiivsusele.¹ I. Muravjov-Apostol ja Bestužev-Rjumin tutvunud 1823. a. Kiievis poola mõisniku Chodkiewicz'iga, kes teatas nile, et Poolas eksistivib salajane revolutsiooniline ühing² ja tegi ettepanemu lüua sidemad vnu revolutsioonilise liikumise ning Poola salaihingu vahel. Sellele usmäärgele lubas Chodkiewicz teata Poola Patriootide ühingu esindaja läbivääkimiste pidamiseks Bobruiskisse, kus 1823. a. algus ams 9. jätaväidivis, mille noorsisu uneluna I. Muravjov-Apostol ja Bestužev-Rjumin.

1823. a. Lõunaihingu juhtivate tegelaste noogrimel Kiievis Vamukovo osakonna juhida teatand oma vestlusest Chodkiewicz'iga ja tegid noosolijatele ettepanemu lüua sidemad

¹ Mezbigenaa, lu. 279

² Samas, lu. 280.

Poola salajase ühinguiga ihsis väga-
astumise usmääril isevalitsuse vastu.
Iu ettepanek ei liidnud uohi kaas-
niitu kongressi liikmete poest, mida
on näha Volkonski sõnadest: "... en-
n seda oli mis ühinguis isegi ar-
vanime tugitseda vaenulikuut poo-
lakati vastu ja tura (Bestužev-Rju-
min) ettepanek oli isegi põhjuseus
vaenulikuutli liikmete vahel."

Teali vaidlusi selle viimuse
imber, otsustati taha G. Muravjov-
Apostolile ja Bestužev-Rjuninile ühis-
andus jätkata suhted Poola ihsis-
gu liikmetiga ja alustada uudiga
läbirääkimisi Lõunaihsingus vastu-
võetud programmi alusel. Selle ush-
ta on Põlvi teavitama eluvi-
misel: "Bestužev-Rjunin, tutvu-
des Hiivis Grodeckiga, krahv Oliza-
riga ja krahv Chodkiewicz'iga, viinu-
sina avas räärida veni-poola ihsis-
guu vahel. Tä teatas kelist lõuna-
sihgkonna direktorile ja mi

¹ Процессаме гвабренюв, м. 5, м. 131.

² С. П. Оуунь, Оуунь венорум СССР. Конис,
xviii - нирбайя веноруме xix века, Ленинград 1956,
м. 375.

umalt loa jätkata nia sekteid... pi-
dada kõige kohta nõu I. Muravjanga...¹²

Kuna Chodakewicz'i poolt lubatud
Poola ühingu esindaja ei saanud
Bobruiskist, siis Vamluovo osana
juhid püüavad lüüa teist teid
kontakti Leonisus. 1823. a. sept. sõidab
Bestužev-Šjunin Vilnasse usmürgiga
kuna sõidand seal asuvat Poola
ühingu liikmetega, mida annab eda-
si M. Muravjov-Športol uluuvimise:
„ Kui 9. detsembril 1823. a. rauditi Bobruis-
kist tööle, siis Bestužev mulli näkis,
et sinna sõidab Poola salajase ühin-
gu liige, et tutvustada mõlemad
ühinguid omavahel. Mulli näib, et
ta nimetas vürst Jablonowski...“ Eda-
si teatab M. Muravjov-Športol, et Bes-
tužev-Šjunini sõit Vilnasse oli ilus-
andeks tehtud Lõunaühingu Direc-
tooriumi poolt: „ 1823. a. direktoriumi
tegi ilusandeks minu vennale ja Bes-
tuževile... koguda teatid ühest po-
litiilisest ühingust, mis pidi olema

¹² uz neme u nra gannu... , lu. 117.

Poola Liigis ja muu poola kubermah-
gudis... Bestużew võttis selle uural-
duse enda peale. Ta viis Vilnasse,
kus pidi nõudma looma Poola
ühingu poolt määratud itikuga.¹

Bestużew. Rjumini sõit Vilnasse
ei saavutanud ussiärki, kuigi ta
tutvus Poola Patriootide ühingu
liikme Konstantin Radziwiłłiga, keda
tal ei õnnestunud tõmmata avaliku
vestluse ideanti loomise uisimui-
ses.²

Vaatamata ka selle ebaõnnis-
tusele ei kaotanud Varnassooor-
uuna juhid lootust kiidelda uon-
takti loomisele poola patriootide-
ga.

1823. a. okt. nohtus Bestużew-Rju-
min uusti Chodkiewicziga, mis niia
töötas anda Poola Patriootide ühin-
gule idan dikabristide soovi lä-
biväärkinisti alustamise kohta mõ-
lura ühingu vahel.

¹ Bocemani quadrimestre, nr. IX, lk. 93, 200-201.

² Heranna, nr. II, lk. 36.

1823. a. lõpul sõitis Chodkiewicz'i mõi-
saxe (Volõõna uubernangus) Poola
Patriootide ühingu ülemjuhataja
liige poola armu alamkoloonnik Se-
verin Kuryżanowski. Talle oli teatud
Poola ühingu poolt ühesandus as-
tuda kontakti Lõunaühinguga.
Chodkiewicz lubas teda tutvustada
Varnikuvo osanonna juhtidega Hiie-
vis.

1824. a. teinuksid uohturid Prestu-
žev-Rjunini uohturis.²

Nende läbirääkimiste tulemuste
uokta saame andmeid Prestužev-
Rjunini tunnistusest uoktus:

„ 1. Vennraa ulistades liitlas vaa-
lastele, töötab (kõhi uui lõpeb uuo-
lutsioon) anda Poolale sõltumatus.

2. Tihakse uute piiride määra-
mine, oblastid, mis ei ole nii veeus-
tunud, et onra huvidega liituda
uui Hamraaga, antakse tagasi Pool-
lale.

3. Siinjuurus jälgitakse uohaliku

² Воеводемне квадрупелет, м. ix, к. 89.

kohaliku hivedeluseid sel tule, et Venemaal oleks hia sõjaline piir.

4. Poolakad võivad arvustada Grodno, osa Vilno, Minski ja Volöönia kubermange.

5. Lepingu ratifitseerimisel peab ühine osutama kaitses kõikide poolakate, kellel on asjaajamine Venemaal, kui need on õiglased.

6. Ühine püüab hävitada vaenu, mis on kahe rahva vahel, arvustades, et valgustatud sajandis, millisel me elame, kõikide rahvas-
te huvid on ühed ja samad, et sünjurdunud vihkamine kuulub ainult barbaarsetele aegadele.

7. Edasistus läbirääkimistes määratakse ühelt ja teiselt poolt 2 komisari, kelle funktsioonid on järgmised:

1) komisariid hakkavad edasi andma oma Direktoriinidelle kõike, mida on vajalik teatada ühelt ühinegult teisele;

2) Poola komisariid peavad teatama vene ühinegule sellist, mis

toimub Euroopas;

3/ komisariidil kulatakse rangelt mõlmanse ihiinguse unluvate liik-
mte nimede nimutanist;

4/ kui nad arastavad selliseid,
suis ei tule teatada nile sehetist,
mis on mõlman rahvusest ihiin-
gute vahle; aga kõik tule anda
edas komisariidi abis Direktas-
riunilt Direktoriunilt;

5/ komisariid ei või midagi
teatada ja milligagi nõustuda
isendi nimel."

Poola Patriotide ihiingu
isindajad luband täita järgmi-
sed kohustused:

" 1. Poolakad kohustuvad kasu-
tama tegelikke vahendeid, ükskõik
millised need ka olund, et rga-
da survivisti Konstantini ma-
buarit Venemaal, kui algab
revolutsioon.

2. Tõusta ilis maal ajal,
kui mii.

3. Astuda Teadu korpuse vas-
tu juhul, kui ta astub mii vastu.

4. Oustada mille igasugust abi, mis on riikult võimalik.

5. Viia muid suhtes valajate poliitiliste ühingutega, mis annavad Euroopas.

6. Anda mille teada kõikidest tähtsatest sündmustest, mille kohta nad saavad andmeid.

7. Järgitada kogu revolutsiooni jätkumise ajal nii, kuidas saovib mui ühing, mille alluvatus nad endid tunnustavad.

8. Tunnustada vabariikliku uue da.²

Kõigi ülaltoodud punktide kohta lepiti mõluna ühingu esindajate vahel kokku suuliselt.

1824. a. alguses toimunud läbirääkimistest Pistel ei saanud osa võtta, kuna ta viibis selle ajal Peterburis, kuid tagantui ta sõitis Blaja Tserkovise I. Muravjov-Apostoli ja Bestužev-Rjuminini juurde, et iluvaadit saada

² Procennamni quadruplenob, n. IX, lu. 69-74.

poola patriootidega putud läbirää-
kimiste tulemustest. Bestuzjev - Rju-
min tunnistas: „Pistel, oma taga-
ripöördumisel Peterburist, kohtus
miniga Belaja Tserkovis ja seal, Ivi-
kovski juuresolekul, ilmutas kaht-
lust poolakate valmisoleku kohta
kõikide vahendite kasutamises, et ta-
xistada troopipärija tagasitulekut
Venemaale; ta arvas, et poolakad
kasutavad meie nõrkust pöördi-
ajal, et ulvastatud jõuga viia troo-
pile Konstantia Pavlovitši, et tema
tänuhinnast annaks mille tagasi-
sõltumatus... Pistel Direktoriu-
mi nimel käskis mul nõuda Poola
ühingu otsekohust troopipä-
rija hävitamist.”²

1824. a. sept. I. Muravjev - Apos-
tol entas Direktoriumi nõueldumise
Konstantini hävitamise kohta Poola
ühingu eriadajale Grodicensile.

Varmilovo osakonna juhtideli tea-
tati ka Inglismaalt lubatud abi-
andamisest Poola Patriootide Ühingu.

² Воеммане гикадремоб, м. IX, к. 111.

Loosus selliga tekkis Lõunaihiingu juhtidel kahtlus Inglismaa kavatsus-
te kohta Vene revolutsiooni suhtes,
mis ilmusid Bestžev-Rjuurini klu-
tustest kohtus: „Grodeckilt sain ma
teada, et Inglismaa teatab salaja
nude ihiingut lubades neile suu-
re rahalise abi, et kuu riigi sala-
spitsused suunduvad euti Vene-
maa vastu, et ta (Poola-L. r.) otsiks
võimaluse tõmmata ilustõuseuuaa-
sa provintsid, mis läksid Venemaa-
le Poola trise jagamise järgi.”¹

Edaspidiste läbirääkimiste pi-
danuks määrati Lõunaihiingu
Direktoriiumi poolt Putek, kelle
tehti ühlaandus sõlmida ametlik
kokkulepe poola patriootidega re-
volutsiooni ajaks ja aidata läbi mõ-
luna riigi vastastikusel suhtel, mis
kujuuavad palu riigipöörde läbi-
viimist. Loos Putekiga pidi läbirää-
kimiste juures viibima ka Valusinski.²
Poola Patriootide ühiingut innudand
Jablonowski ja Grodecki.³

¹ Восточные гласопреченств. н. IX, л. 71-74

² Тамар, н. X, л. 128

³ Из моего и показаний..., л. 133.

1825. a. jaan. toimusei arainitud
ennadajate kohtumise Hiivis. Pistele in-
nis läbirääkimistel nii Põhja - uunika
Lõunariingu nimel. Tõura poolt an-
tdan antud ka Hiivis arutatud üi-
nimund:

1. Posti sõltumatus, kuzjuvus
Ludari, Biela, Podaolia ja Valäõnia
kubermanguidest polara sõnagiräe-
gitud.
2. Koostigevus välissõja puhul.
3. Ühiseguue valitsenimorm.
4. Tõraipärijaga käituda poo-
lakatu nii, nagu üüi käitume üli-
jäändid suurvürstidiga.
5. Müle teatada kõikidest ama-
suhitist tüsti ühiingutega Euroopas..
ja nittemingisugusid kohustusi
nundiga sõlmida, ilura üüi üläe-
va nõusolekuta."

Jablonskimi teatas Pistele, et Lää-
ni - Euroopas eksisteerivad salajased
ühiingud „ Saksamaal, Ungaris, Ita-
lias, millistega üüde ühiing üüi üli-
hitis, kiid liikumise nimund, statuut,

² Узыннен и сонгаанни..., lk. 118

üksikasju ei teataand...¹

1825. a. jaan. toimumud läbimääri-
miste praktilises tulemusis oli mõle-
ma ühingu poolt ike ikku määrat-
mine agitatsioonitööks Lodu korpuse-
se. Nende agitatsioonimärkide oli
Lodu korpuses tunnivad venelad ja
poolakad tõmmata kaasa valdaihi-
gu revolutsiooniliste plaanide täit-
misel.

Lõunaihingu poolt anti see ihu-
anne Povalo-Isikovskile ja Poola ühi-
gu poolt vabv. Moszińskile.

1825. a. aug. said Varsikovo osa-
konna juhid Pistulilt teate Lõuna-
ihingu avaliku väljastumise algu-
se määramise kohta 1826. a.² Seors
silluga tõusis täieliku usustöö ühineus
Poola Patriotide ühinguaga revolüt-
siooni ajal vulgi teravamalt päeva-
korda. I. Muravjev. Apostol astub
Zitomiris kontakti Moszińskiga, keda
ta palub viia Varsavisse kiri, milles
mitati Poola Patriotide ühingu liik-

¹ Изъясненіе и разсужденіи..., lk. 119

² Россіянине quadrimestre, n. IX, lk. 112-113

nuteli nõudmine Konstantini võrvaldamise kohta¹.

Kuid vaatamata läbirääkimiste tagajärjel sõlmitud kokkulepetele Poola Patriootide Ühing ei alustanud avalikku tegevust ihaaegsel Lõunaühingus toimunud Tšernigovi pelgu ülestõusuga. J. Muravjov - Apostoli korduvad katsed, tõmmata poolakaid kaasa ülestõusust asavõtmiseli, jäid tulemuseta. Näitus kirjutas Kulikovski: „Sel ajal (Tšernigovi pelgu ülestõusu ajal - L.S.)... Muravjov aetsus unda juurde poolakaid ja vestles nendega kava ühist revolutsioonist Venemaal ja Poolas, mis juba oli alanud... Põhjaühingus.“² Ülestõusnud Tšernigovi pelu jäi oodatud abist ilma ja seetõttu pidi ka paratamatult sama kaotuse osalines, kuid sellest tuleb jätta järgnevas praktikas.

Nagu ülpool on märgitud võeti 1825. a. läbirääkimistel poola pat-

¹ Прошения генерал-губернатора, т. IX, кн. 267.

² Прошения и рассказы..., т. II, кн. 390

riiootiduga vastu otsus luua riidi-
mid Loodu korpusega. Selle kor-
puse väeosad paiknend Vilno, Gued-
no, Valöönia ja Podoolia kuberman-
gides ja allusid Konstantin Pav-
lovitši ülemjuhatuseli.²

Distubili oli selge, et valitsus võib
kasutada ilustõunu mahasurumise-
ks esmajoonis Loodu korpuse
kuuluvaid sõjaväeosi, kuna nad
asuvad Lõunaäikingu tugevpiir-
konna imbruns. Selle võimaluse
ärakohandamiseks otsustati luua ri-
dandid Loodu korpuse ohvitseriduga.
1825. a. määratigi selle ülesandi täit-
mine Povalo-Grivovskile ja Mossins-
kile.

1825. a. nurks Loodu korpuse
formuurs lõplikult salajane revo-
lutsiooniline organisatsioon - Lõ-
jaliste Lõpradi ühing, mille juht-
konda kuuluvad Tgelstrom, Vegelin,
Trebitski ja Petrovski.²

Ühingu tugevise üsmärgekis oli

²С. Г. Ольманский, К вопросу о связях квад-
римеров с польскими освободительными дви-
жениями. Митовский вестник. Общество военно-
ных друзей, Из материалов революционного
движения в России в XIX - начале XX вв., Моск-
ва 1958, кн. 196

² Гагарин, кн. 206.

revolutsiooniliste ideede levitamise
korpuses, viti ohvitseruonna hulgas
ja sõjaväelise ühistööni abil iseva-
litsuse muutamises. Sõjaliste Sõpra-
de ühingu liikumise alid teadli-
and Lõunaühingu eksistentsist.
Seda võib järeldada sellest, et Loo-
du korpuse pioniripataljoni kuu-
dus vandaandamisest Nikolai I, mis
ajalised laugid seenu Šernigovi
põlgu ühistöuniga. Suhiti olema-
du Sõjaliste Sõprade ühingu ja Lõu-
naühingu vahel siin sa täpselt
kärklada, kudas sellel püüdel
vastav materjal.

Teade Poola Patriotide ühin-
gu lõi Lõunaühingu Väimevoo
osakond suhtel vab siin kol perioo-
dil eksisturiva salajas organisat-
iooni - ühendatud Glavlasti ühin-
guga.

Ühendatud Glavlasti ühing
kujunes lõplikult välja 1823. a. Te-
ma asutajaks olid sõjaväelased
Andrei ja Pjotr Borinovid ning poo-
laks J. Ljubliinski.

Enamus ühendatud Slaavlaste ühinguks muuhvatist liikmetest tunis Iivraigovi polgu. Nende sotsiaalse päritolu järgi võib uuda- da, et selli ühingu liikmeti koostis oli demokraatlikum kui Põhja- ja Lõunaühingus. Üldiselt võib ühen- datud Slaavlaste ühinguks muu- vaid liikmeid jaotada 4 rühma:

- 1) liitnandid või nadalamate astmetega sõjaväelased;
- 2) maata ja talupoegade inimesed;
- 3) aadlid, kelle oli tihine va- randus või kaks- kolm pärisorist ta- lupoega;
- 4) vendsed, nadalamate au- astmetis sõjaväelased.²

Ühendatud Slaavlaste ühingu põhilises eesmärgis oli ühendada kõik slaavi rahvad ühes föde- ratiivses vabariigis. Ühendami- seli pidid kuuluma järgarind- maad: Viinmaa, Poola, Böömi- maa, Määrimaa, Ungari, Itaali- vaaniaga, Serbia, Moldaavia, Vä-

² Kurmaa, m. II, lk. 153-154.

lakkia, Dalmaatsia, Kroaatiat. Iga föderatsiooni kuulur riik pidi tegema siseajadega ja olma oma suaduste uustamisel sõltumatu.

Kõikide föderaalsete kuulurite riikide piirid tuli määrata ja igas riigis kaitstada demokraatlik valitsus ja linnade uustitunno. Föderaalide riikses linnas pidi igal aastal kogu linnas nunde vabariikide madajate kongress, mis oli valitsev iildiste, uustituti puutuvate ajade iiti.

"Haavlasti" piirid ja taotlused olid väjendatud nunde poolt vastu võetud programmeeritud dokumentides - "Reglitis" ja "Katsimiss."

"Regliti" 15. punktis on määratud: "Iga olid Haavlasti ja oma maal, teda iimbriituvate Musta, Valge, Jää-, Dalmaatsia meride kaldadele lhitad 4 laevastikku, aga kiskide lhitad linnas ja selles hariidusejumalanna oma võimsusga

² Hermann, m. II, l. 149.

panid treonile. Sealt haavad sa ma-
ra endale õigusemõistmist..."²

Üllatavalt näeme, et slaavlaste
ühendamise idee salaviikingul vii-
tus reaktiivsest pauslarisest,
mille järgi kõik slaavlaste pidid uu-
luma taari isevalitsuse ilinivõi-
mu alla.

"Rugliti" 2. punkt üölat: "Ära
taha omada oya, kui sa ise ei taha
olla ori."²

"Slaavlasti" programmi üks põ-
hinõudus oligi taluhoigade vabas-
tamise pärisajunst.

"Slaavlasti" taktikaliste plaani-
de järgi riigipöore tuli läbi viia
sõjaväelise revolutsiooni abil. Nad
agiteerivad piduvalt sõduruid ja ka
talupoigi, püüdnud venna sõdu-
rid sellis, et just nad on riigi
alustoks, neil on vaja ainult tahta
ja nad surdavad endid vabasta-
da. Järelikult sõjaväelise revolutsioo-
ni löögijõudu nägid "slaavlastid"

² Экономическая жизнь СССР, т. II (1952-
-1956). Социализм: С.С. Думанский. М. П. Гер-
манка, Москва 1953, л. 516.

² Там же, л. 513.

sõjaväelastus, kuigi nad tegid agitatsioonitööd ka rahva hulgas, mis ei olnud omaie Lõunaühinguks.

1825. a. suvel Lestiani laagris kohtusid I. Muravjov-Apostol ja Bistužev-Rjumin kapten Šjutševiga, kellega nad varu teenisid koos endises Sengonovski polgus. Väniluovo osakonna juhid tegid Šjutševile ettepaneku astuda Lõunaühingu liikmeks. Šjutšev teatas, et ta kuulub juba ühendatud Slaavlaste ühinguks.² I. Muravjov-Apostol ja Bistužev-Rjumin otsustasid kiiresti luua ridemed ühendatud Slaavlaste ühingu juhtkonnaga, et teha neli ettepaneku ühinnises Lõunaühinguga. Selle usmärkeil sõitsid nad 29. aug. Borinovi ja Gorbatsjevskijaurde Lestianisse, kuida ei kohand viimaseid nab. Järgmisel päeval tegid Šjutšev ja Gronaitski ettepanemise Borisovile ja Gorbatsjevskile ettepanemise luua kontakt I. Muravjov-Apostoliga. Kiinamuse

² Zanneni Topdarebenovo, lk. 46

arutamineid liiti, et selline on vajalik nõu-
gi „staavlasti“ nõusolek. Lõistini laagris
viibivale „staavlasti“ iildnoosolekule väi-
ti vastu otsus alustada läbirääkimisi
I. Muravjov - Apostoli ja Bestužev - Rju-
miniga.

Enimene ihihinnuse ussolek toimus
Bestužev - Rjuminis osavõtul 3. või 4. sept.
1825. a.¹ „Staavlastist“ võtsid noosolekust
osa Borisov II, Pestov, Petsasnov, Frolov,
Ustovskii, Gromitski jt.

Bestužev - Rjumin selgitas „staavlas-
tli“ Lõunaihisriigi umäri, näakis
Mosva ja Peterburi valamisolekust re-
volutsioonilises tigrures, mille tule-
muna uhtistatakse Vünniaal vala-
riik.

Enamus „staavlastist“ nõustus lii-
tuura Lõunaihisriigiga, kuid enae
seda sooviti tutvuda konstitutsiooni-
ga, täpsiti tigruresplaanidiga ja täht-
suvate tigrulastega. Bestužev - Rjumin lu-
kas nuretseda konstitutsioonist usopia,
selgitada Lõunaihisriigi organisatsioon-
ilist strukturi, kuid Dimentovini

¹ Уждравство..., м. III, кн. 16.

liikumised teatada enne lõpliku ihiinimist
ta ei tohtinud. See teadi uutis „slaav-
laste“ hulgas enile rahulolematuse, kuma
mid ei usaldatud täielikult. Selgituseks
selle kohta otsustati jätta järgmiseks koo-
aluseks.

Järgmise päeval andis Bestužev-Rju-
min väjavõtte „Lisnkoja Pravdat“ Pesto-
vile, palus viimasel seda paljundada
ja kõigil „slaavlastel“ sellega tutvuda.

Tänu ihiinimise soovole toimus 5.
või 6. sept. Bestužev-Rjumin vearis „slaav-
laste“ isamaa-armastuse nimel ilmsa pi-
imurite seletusteta ihiinimena Lõunaihiin-
guga. Selline Bestužev-Rjumin väitu-
mine kutsus „slaavlaste“ hulgas enile
umbusalduse. Tutõttu oli Bestužev-Rju-
min sunnitud selgitama Lõunaihiin-
gu struktuuri, rääkima direktoruu-
midest Tultsinis, Peterburis, Varsavis
ja nende omavahelistest sehetest. Tä
nimetas sijumise ka ihiingu liikarise,
nagu Voluovskit, Trebitskoid, Pestelit,
Davõdovit, Povalo-Šveinovskit jt.¹

Bestužev-Rjumin teatas „slaavlastele“

¹ Угоспавно... м. III, л. 18.

na Lõunaühingu suhtest Poola Patrias-
tide ühinguaga, viimase valmisolemist ou-
tada abi riigipöörde läbiviimisel.

Paal seda oli inimesed „Klaavland“
nõus liituma Lõunaühinguaga, kuid
selle vastu astus väga Borisov. Ta tea-
tas, et inimmine on võimatu, kuna „Klaav-
land“ on andnud tõotuse pühenda-
da noogu anra ku klaavi hõimude va-
hastamiseli pärisajusest ja feodraalsoo-
ni loomiseli. Sellel vastas Bestužev-Rju-
min, et kui Viimmaa on vabastatud
tiraaniast ja imber uijundatud uut
alust, siis saavad „Klaavland“ ur-
ginini anra usarärgi ellu vaa!

Bestužev-Rjuomini innustunud kõne
avaldas mõju. „Klaavland“ andid nõus-
oleku inimseisus. Nad pidid endi bul-
gast valima ike liigne kontanti pidami-
sus I. Muravjov-Apostoli ja Bestužev-Rju-
miniga. Lähemas ilusandus „Klaavlan-
teli“ pidi olema sõdivite ettevalmistami-
ne ilustõuselis.²

Uute liikumete vastuvõtmise ushta
märkis Bestužev-Rjuomin, et soovitar oleus

¹ Ужопанство... м. III, кн. 19.

² Саарас, кн. 21.

ihtingumise mitu võtta vaimuaid, uuna
revolutsiooni tootamises vajati rohkem
sõjaväelasi. Tõelavast, mis uunuluse ihi-
nimeid Haavlaste ihtingumise, soovitas Pus-
tuzjev - Rjumin ihtingust välja lülitata-
da. Tujumise ta märkis, et uul au Pool-
las olumas omra ihting ja iga poola-
kas peab "uõigepidat mõtlemise omra uo-
dumise ja allis nio tinnuade."¹

Järgnevatel uosolekute otsustati "Haav-
laste" jagada kahtle omra: kahurväe uun-
lavad "Haavlaste" pidid uunuma
Pustori juhtimise alla, iityäänud Pus-
tuzjev - Rjumin juhtimisele. Siduante
pidamises otsustati valida niide
uaks inimist. Valiti Spivodov ja Gorbat-
ševski. Nende ole õigis nideante pida-
mises Lõunaihtingu Direktoori uuni-
ga I. Muravjev - Apostoli ja Pustuzjev -
Rjumin uunde.

Pustuzjev - Rjumin ütles kaas "Haav-
laste" umärqi ja taotlunde. Kuia "Haav-
laste" aeglase järujärgulise uigitustöö
umärqi saavitamises polema Pustu-
zjev - Rjuminile vastuvõttav.

¹ Uzõpanuue..., nr. 111, la. 21.

"Glaavland" olid nõus Bestužev-Rju-
nina poolt esitatud ajutise valitsuse koh-
testamiseks ja tsaaritapamise nõudlega, mi-
da nad otsustanud ise teha.

Viimane ihihinnuse asoolu to-
mus 13. sept. Bestužev-Rjunin juha-
tades asooluult, väidis "Glaavlandi"
saavutatud edusammudest ja rõhutas,
et "on vabunud rahvaste vabastami-
ni need rõhuvast arjusest."¹ Tõimus
vandeandmine, millel töötati suure
vabaduse ust. Edasi arutati ühinnust,
mis on ihihingu liinartist võimaliku tap-
na tsarri. Väeti vastu otsus, et "iga-
üks, kes on töötanud suure uodu-
naa ust, peab olema kõigi peale val-
mis..."² Koostati tsaaritapajate nime-
kiri, mille määrati 15 inimest, nagu
Pustov, Spiridov, Tjutšev, Gromaitšui,
Gorbatsjevski, vanaad Borinovid, Bet-
šarnov, Kuzmin, Golovjov jt.³ Ühis-
kõjutatud inimesed andnud vande mit-
te kellelegi rääkida oma ühinnandest.

Viimase asooluult toimus mõle-
na ihihingu lõpliku ihihinnamine, mis

¹ Живуща, т. II, л. 177.

² Угрюмову..., т. III, л. 46.

³ Тамар, л. 47.

surundas Lõunaihingu liinuti arvu
51 inimesse võrra. See inimene polnud
võiesti ihitooliste organisatsioonide va-
hul. Erinevus oli liinuti setraalses os-
sus. See asjaolu põhjustas nõude
liinuti umaldamise inimene orga-
nisatsioonist. Näitus peale inimeest
oli suunitud kõvale jäära duabrist-
-talupoig P. F. Duatsar-Võgodovski, mis
oli astunud inimene slaavlaste ihin-
gu liinutas 1825. a. suvel!

Kuuld usinara nõlmal ihingus
oli ihinguse- võitlus pärisojuks ja
isvalitsuse vastu. Tutõtu polnud ihi-
nime juhuslik, vaid seda nõudis
ajalooline tegelikus, piistatuna us-
märke eluviisise vajadus.

Peale lütmist inimene slaav-
laste ihinguga aktiviseerib ka Lõu-
naihingu tegorus. Tõdusid valmis-
tataks ette vägaastumurus, viti endiste
"slaavlaste" poolt. See agitatsioon ei
jäänud tagajärgedeta, mida näitab
Tõrnigori polgu ilustõnu puhumine.
Lidumite loomine tiste salajaste ihin-

¹ M. M. Borgarova, Duadpnen - kpeemь Дууеи
P. F. Dyuzob - Borogobeamü, Upuymen 1959, lu.
21, 23.

guteqa toimus Lõunaihingu liikmete initsiatiivil. Sellest järeldub, et Lõunaihing võrreldes kõigi teiste salajaste ühingutega, tegeles aktiivsemalt niisuguste, piisides kõigi vahendite ära kasutada püstitatud usmärke saavutamisel.

IV Teel ülestõusule. Šernigovi kolgu ülestõus

Lõunaihingu Vassilovo ra-
sonna energiline tegevus väjendus
mitte ainult revolutsiooniliste su-
hite loomises Põlva Patriootide ühingu-
ga ja ühinnud Slaavlaste ühingu-
ga, vaid ka aktiivse ülestõu-
su läbiviimise plaanide loomises.

Nagu selgub Bistižev-Rjumin
uluvimise kohta tunnistusest ju-
la 1817. a. Päasteliidus pidas S. Ku-
navjev-Apostol võimalikuks organi-
sivida sõjaväeliste ülestõusu Mon-
ras¹ 1823. a. peale, kui Lõunaihin-

¹ Восемьми годовичев, м. IX, к. 44.

gul oli vastu võetud „Ruskoja Prav-
da“ programmina, luuakse Vamiikovo
osakonna poolt rida revolutsioonilisi
vägastumise plaane. Nimelt mainitud
aasta suvel rooma Tšernigovi jalaväe-
polgu siirdumisega 9. diviisi koostises
Bobruiski kindlusse, liidrid selle osa-
konna juhid vajalikud olvad alusta-
da avalikku tegevust. Tõukis nn. Bob-
ruiski plaan, mille kohta andmeid
saame I. Muravjov-Apostoli ilukuu-
lannise matryjalidist: „1823. a. miis-
poku oli Bobruiski kindlus. Siis
oli määratud diviisi iluvaatus tra-
ni poolt. Miis otsustamine, Tšerikovski,
Pistižev, Novov ja mina, alustada
tegevust. Traani otsustamine võtta
unda valdum ja pärast diviisi-
ga liikuda Moskva poole. Vahen-
dite vähusus tõttu jäi see täitma-
ta.“¹

ilustõusust osavõtjatena oli ar-
vestatud peale Tšernigovi jalaväe-
polgu I. Muravjov-Apostoli juhtimisi-

¹ Восеманеи quadrucenob, n. IX, k. 112, 259.

niis ka Poltaava jalaväepolu Bistru-
žev - Rjunini, Saraatovi jalaväepolu
Poraco - Grekovski ja 18. kiitipolu No-
rovi juhtimisel.

Teguvuse alustamist vastileuovo ora-
konna poolt põhjustanud järgmised
asjaolud:

1) liiti vajalik olivat ära kasuta-
da mainitud polude ülevaatus-
traari poolt, mis ei toimunud üü-
gi sageli;

2) püüti tähtsaks Moskva lähedust
nende polude asukoht, mille pea-
le Aleksander I arreturimist illestõus-
mide väeosad pidid liikuma;

3) Bobruiski kindlust otsustati ka-
sutada traari kindluseid naha-
na siis, kui illestõusmised endalgi ei
saavuta edu.

Kuna vägaastumiseks olid jõud
liiga väikisarvulised, siis otsustati
enne teguvuse algust luua kontakt
Moskva dekabristidega, paluda Pus-
teli arvamust illestõusuplaani uoh-
ta ning tema kaasabi selle läbivi-
mises. Pusteliga läbirääkimiste pida-

minus valiti V. Davõdov ja Moskva
otsustati kaita Bestižev-Rjunin.

Kuigi tsaari poolt toetatud
sõjavägede üllvaatus toimus Bob-
ruiskis 1823. a. suvel, siiski kavat-
setud ilustõusu ei toimunud.
Selle põhjuseks oli Lõunaihiingu
Direktoriumi nõusoleku puudu-
mine ja ka Moskva diakonide
vitav suhtumine antud plaani.
Tähtsamaks Bobruiski plaanist
loobumise põhjuseks aga oli Pestli
väide selle kohta, et diakonid
pole veel jõudnud sõdurid kül-
laldasut ette valmistada ilustõu-
suks.¹

Bobruiski katsu ebaõnnestu-
mine ei nõrgendaand, vaid veel-
gi siivendas S. Muravjev-Apostoli
ja Bestižev-Rjunini energiat
mitte konkreetselt väljaastumisplaa-
nide loomisel.

Järgmine ilustõusuplaan eri-
tati 1824. a. märtsis koos 9. jaanuar-

¹ Ilustõusuplaan, m. II, lk. 22

ja 3. kuraaridiviisi iluvaatuslega tsaar-
ri poolt Belaja Tšernovis sama aasta
suvel.¹

Selle enimese Belaja Tšernovi plaani järgi oli ette nähtud asutada sõdurimundriteni ümberriietunud ohvitseri, salajasi isikliku liikmeid, oisis vahkonnas Aleksander I juures, kellele oli ilusandus tehtud tsaar tappa. Peale seda I. Muravjov-Spotol, Pleska-
hauseni ja Povalo-Šveikovski pidid koondama väeosad ja liikuma Kiir-
ruse ning hall idas Moskvasse. Järg-
nevalt pidi I. Muravjov-Spotol looma kontanti Peterburi diakristidega, et need kaasa tõmmata ilustõusust oravõtmisele ning selle ajal pidi Šveikovski põlku juhtima Bestižev-Rjunin.²

1824. a. apr. tutvustas Bestižev-Rjunin seda plaani Davõdovile ja vendadele Poggiodile ning juulis Pestelile Belaja Tšernovis, keegi viimane sõitis, olles tul oma teenistuskohata Lintsõm-Vjatka polgu asukohta.

¹ Боевые quadrени, т. I, к. 90, 168

² Там же.

Andmeid selle plaani arutamise kohta saame uuringimaterjalidest: "... Bestužev, kohtumisel Piskliga Liatsõs, pidas nõu taari tapmise kohta, mida nähti ette 1824. a. laagris Belaja Isorkovi juures. Leppides kokku Piskliga, ta siirdus Kamensk Davõdovi juurde ja nii siin, kui ka Borozdino külas, arutas sellist Davõdoviga ja vendade Poggiodiga..."¹

Pistis si astunud ennese Belaja Isorkovi plaani vastu printsiipaalult, kuid ta nõudis tingimata ramaagrit väljaastumist Peterburis.²

Lõunaühingu poolt vastuvõetud taktikaline plaani aluses oli sisukalt, et riigipöör tuleb toetada sõjaväelise revolutsiooni abil. Kõik Lõunaühingu juhtivad liikmed olid selle põhisiskohaga nõus, kuid erinevaid vaadikohti lekkis konkreetse vägjaastumisevormide ettevalmistamisel ja sõjaväelise revolutsiooni toetamise viisimustes.

¹ Боевой план гвардейцев, м. IX, к. 168.

² Там же.

Avalikult revolutsioonilise väljastumise ettevalmistust Piste vaates miikaajalist protsessi, mis nõuab ralaajalt ühinguult suurt organisatsioonilist tööd. Piste arvates revolutsiooniline pöör tähendas kõigepealt võimuharast, järelkult ühistõus pidi toimunna nimelt Peterburis, arhi oli kaondunud uugu võim riigis ja kus asus ka tsaaripruund, mida oli ette nähtud hävitada. Viimast pidi toostama viilini tsaaritappajate saak, mis oli määratud ka ühistõusu alustamise signaaliks. Periferias asuva armu ühisandus oli igakülgselt tootada palinuas toimuvad ühistõusu.¹

1825. a. inimele Belaja Tserkovi plaan jäi ellu viimata. Samal aastal järgas sellele Belaja Tserkovi plaani teine variant, millel oli ära märgitud, et salajasel ühinguul peab olma enne revolutsiooni algust konstitutsioon ja vastav arv sõjaväge,

¹ Bocemannu guadpüenist, m. 18, lk. 254.

nagu selgub Bestužev-Rjuurini tunnis-
tusist kohtus: "... enne revolutsiooni
algust peavad olema kaas aega val-
mid, inimene - lica konstitutsioon, ...
tunni asi - si, et omada käes suurt
arvu usaldatavat sõjaväge."¹

Erimusti Variluvoo osanonna poolt
väjatatatud plaanide ihus põhi-
lisus puidumms loeti sõdurite
liiga vähist ettevalmistatust tegevu-
sks. Belaja Tšuvovi plaani tuis va-
riandi võimaliku toostamise puhul
G. Muravjov - Apostol ja Bestužev-Rju-
urini pöörand viisid tähelepanu
löögijõudude ettevalmistele, millised
olusid mitmesid asunora ilustõnu
usotsas. Tegevus alustamise nõuand
määratud 1. ja 2. aasme asunise
piirkond, kusjuures initsiatiiv pi-
di kuuluma 3. jalaväekorpusele,
kuna selles tuis pagu salaihiin-
gu liikmeid. Ilustõnu alustami-
se signaaliks pidi olema sõjavä-
gude iluvaatust toostava Alusan-

¹ Воемануе генадренюв, м. IX, л. 92.

arj; tapmine. Tejel 3. jalaväe-
pus esotas salaihiingu liikartiga
pidi kaasa tõmbama ülijäänud 1.
ja 2. armu väeosad ja liikunna
Kiievi puale, kust puale selli val-
lutamist siirduma Moskva. Osa
salaihiingu liikartid oli uskurta-
tud jääma Lõuna-Venemaale,
it kindlustada tagalad ülistõnu
jaos. Põhjaihiing samal ajal
uskustus ülistõnu alustama
kaardiväe ja laevastiku.¹

J. Muravjev - Apostoli ja Bestuzjev-
Rjumin ülistõnuplaanid olid tiie-
pilines sõjaväelise revolutsiooni tak-
tika väjenduse, millind põhine-
nid plaaniselt aktiivse armu tige-
ruksi. Kuna Lõunaihiingu juhid,
arutades 1825. a. kongremil Kiievis
Belaja Tsernovi plaani teist varianti,
pidid taaristama, it selli plaan-
i elluviimisel eduga arvestada i-
raa, kuna dvabristide väsituse
di veel liiga vähe ülistõnuus etc.

¹ Копия, Боевннх "Учрежденнх полка,
Бригады из немощнх гвардннх гварднн-
ноб, Москва 1954, л. 133.

valmistatud sõjaväeori. Giinjurus ar-
vestati ka ajaolu, et oluand ei nõuda-
nud otsuohust vägaastunust.

1825. a. vabv. sõitrid Pustil, juu-
nusu ja Povalo- Ivelosoni Vamileovoni
I. Muravjov- Apostoli juurde, et ka-
tada talu Belaja Tšernovi maani
tagasilükkamisest Lõunaühingu
Direktorina post. Siin teavits
vaidlus sõjaväelise revolutsiooni
taktika üksimust üli. Bestuzev-
Sjumia annab teavitsust nohtus
selle vaidluse kohta: „ Kuid ma
väga mäletan, et oli pika arutlus
tiguuse alustamise võimalikkus
ta laagnis selle aastal. I. Murav-
jov ja mina arvasime, et isane
man, mis tõuseb üles, tõmbab
endaga kaasa ilijäänu ja et
mii vastu saaditud sõjaväeosa
ihkivad müga. Pustil arvas, et
on vaja laiendada ikingut ja
jälle jäi kõik kindlaks määrata.
”¹

¹ Боевая тактика, т. II, с. 112.

Ülaloodud vaidlustest selgub, et Pestelli vastuväited G. Muravjov - Apostolile taktikalise plaani toostamise kohta olid rohkem põhjendatud, kuna salaihing polnud veel valmis revolutsiooni alustamiseks.

Niisiis Varskovo osasena juhitud looburid 1825. a. suvel uavastetavast väljaastumisest.

Varskovo nõupidamisel tehti enim rannu Lõunaihingu ihtse taktikalise tegevusplaani vägataõstamisest. Laoburid Petaja Tserkovi projektist G. Muravjov - Apostol ja Bestužev - Rjumin asuvad koos Pesteliga looma salaihingu iildist tegevusplaani 1826. a. suvel.

1825. a. tihel poolle mitab Varskovo osakond arvult rejanda iilistõusuplaani variandi.

Tanna aasta augustis kogunud distriino laagrise 8. ja 9. jalaväidivis koos suurtikiväebrigadidiga ja 3. husaaridivis, mis unelus 3. jalaväekorpusse koosseini. Nii kogunud laagrise uusuu praagui

kõik Vamiuovo osakonna liikrid.

Uue ühistõusuplaani tekitamise põhjuseks sai Alusopolis polgu komandöri T. S. Povalo - Goukovski kõrvaldamine selle juhtimiselt. See sündmus viis äärmiselt kõik laagris olivad diakristid. Povalo - Goukovskai juurde kogunend Artamon Muravjov, Tiesenhausen, I. Muravjov - Apostol ja Bestizov - Djurinin, kus palu kinnuse arutamist, otsustati kiiresti alustada ühistõusu, kuna kardeti, et ühingu eksistentsiaalsus on avastatud valitsuse poolt. Siinjures arvestati ka sellist asjaolu, et Povalo - Goukovski kõrvaldamisega komandöri kohalt, ühineg kaotab terve polgu, millel võidi loota vägaastumise novral.

Bestizov - Djuriniatseli tehti aolus-
tuses astuda kontakti Piskeliga, et
talle teatada osakonna olemisest
ja "paluda tema arvamust
ning nõuda temalt abi."¹

¹ Воеводине гвардерии, т. 15, кн. 114.

Ülestõusuplaani järgi oli etu nähtud samadegi väljaastumise ka Põhja-riikides, mille kohta saame teada Beshizov-Rjumini kohta väivastust ühiskondmaterjalidest: "... I. Muravjov tahtis saata oma venna Matvei järel ja käskida tal otsekohesõita Põhja-riiki, et venna Põhja-riiki võetud ühiskond tegevdama, arvuturida survvürstid ja raudnäd välismaale..."¹

Veidi aega hiljem teatas Gorkovskii, et tema kõrvaldamine polgu juhtimisel polu võetud riiki avastamisega valitsuse poolt. Kõhukutsuti kokku laagris viibivate rala-riiki liikurite ühiskond, kus otsustati tegevdama alustamine liikata edasi 1826. a. pidi.²

Lõunariiki poolt väljaastumise arutlusi aja määramise kohta teatatakse Beshizov-Rjumini, et ta on kirjaga Pustelilt, milles viimane palus teada enne laagrit tingimata turaga koh-

¹ Восстание декабристов, т. IX, кн. 114.

² Там же, кн. 104.

tuda. Ma otsukohe sõitsin Lantsõsse ja
sai Põstis nulli iitlus, et ta uutsus
nuid supäras, et anda nuid osa-
konnali korraldus - uõige õigearal
sujul valmistada etti 3. uõrgus tige-
vusseks iildisel iilwaatusel 1826. a.⁴

Nii said Vamlaovo osausonna ju-
hid enne väeosade uõgumemist Gesti-
no laagrime direktiivi - valmistada
vägaastumiseks 1826. a. Siit tulenus
vajadus teatada Põstlele osausonna
otsusest tigevuse arustamise uõhta,
nuid oli seotud Povalo - Gõlikovsu uõ-
valdamisega selge juhtimiseet.

J. Muravjov - Apostoli ja Bestuzew-
Rjurnini edasine tigevus laagris
näitab Lõunaiirihigu juhtide koos-
kõlastatud tigevust iildisel iilutõu-
suplaani loomisel 1826. a. Põstlele
teatati selle revolutsioonilise tigevus-
plaani neid põhiseisukohad, mis
olid etti nähtud Vamlaovo osausonna
poolt.

1826. a. Aleksander I poolt loostatava

⁴ Воеводские распоряжения, т. IX, кн. 112 - 113.

sõjavägede iluvaatus ajaks määratud vägastumisel Vankovo osakonna juhitud osustand loetuda 8. jalavädiviisile, kuhu kuulus endiste ühinnud Slaavlaste ühingu juhtusend ja mille koosseisus tunind ka endise Genjoosovi polgu sõdurid. Lisaks arvestati Tšernigovi, Poltaava ja Alesso poli polu, mis kuulund 9. jalavädiviis koosseisu. Kõige suuremaid lootusi pandi 8. suurtükiväbrigaadile, mis tunis osa „slaavlastest“ ja 9. suurtükiväbrigaadile ning 5. ratsasuurväe rügemendile, mis tunis osad dikabrists.

Pisteli novraaldusel teatati nendest plaanidest Kiiwis viibivali Tšubetskoi, kes andis teated edas Põhjaühinguile ning määras ära viimase ilusaadid pöördi ajaks.¹

Aleksander I ootamatult surm 19. nov. 1825. a. ja teated salajärgu avastamise kohta valitsuse poolt muutsid täiesti olukorda. Ülestõusuplaan, mille

¹ Боцманни гвардейцев, т. IX, л. 67-68.

järgi ühistõus pidi toimuma 1826. a. nurgis. Niiid oli tarvis alustada ühistõu otsuse, kuna riikliku olu-olu oli avastatud. Tõrjand aluor-ras hakkab Pustri looma uut tige-risplaani, mis kannab nimetust „1826. a. 1. jaanuari plaan.“³

Ka selles plaanis oli ette nähtud Lõuna- ja Põhja-riigis ühiseks väl-jaastumise, kuna revolutsiooni pla-niliseks oli võimuharamine, mis sai toimuda ainult Peterburis. Jä-ruumelt Põhja-riigis tigeus, Pustri arvates, pidi olma otsustav. Ühis-tõu Lõuna-riigis pidi alustama Vjatka pole usotas Pustliga ja uchi arveturima Tultsinis asuva 2. armu peakorteri, mis pidi määratud tige-vuse algussignaalis teituli väesade-le. Teatud saame selle kohta Pris-tužev-Rjunini tranistumst: „... võib-olla G. Muravjov ütles Pustlile, et Vjatka polguga on tural hia võt-ta enda valdusse Tultsin, mis selle

³ Herkura, m. II, lk. 205.

sakonna liikand arreturivad Witt-
gustini ja Kinseljovi¹

Pistili poolt loodud ühistõnu-
plaani haaras laialdasel pinnal
ühistõnuud Namiuovo osakonda pidi
kuuluma suurem osa diakonide
poolt arvestatud väeori - Tšerazjovi
jalaväepole (I. Muravjov - Apostol),
Poltava jalaväepole (Tšisenhausen,
Bostuzjov - Rjumin), Tšaraatori jala-
väepole ja Alusopoli jalaväepole
(Povalo - Grekovski), Ahtõrmi husaa-
ripole (Antaaron Muravjov); suur-
tükiväesad, mis tunisid „kaavlast“,
Pensa jalaväepole (kaptein Tjutšev) jne.
Namiuovo osakonnas pidi ühistõnust
osa võtma 70000 inimest.² Järelel
plaanis märgitud vaak tük, mille
kõik need väesad kuulund, oli
väga tugev.

Paremal tiival oli nõustatud väl-
ja astuma 19. diviisiga Volkovski.

Darõdovi ühisandus oli liita ühis-
tõnuud väesadega rahulolematuid

¹ Военные гексаграммы, т. IX, к. 112.

² Журнал, т. II, к. 206.

sõjaliselt asulata elanikud.

Peale praeguse arvekirjanduse
al. dekabristidele võimalus viia
ühistõuseli noori 2. armu.

Pistli ühistõusiplaanis oli täht-
saks noor V. F. Rajevski vabastami-
sel Sivarpsi kindlusest, kuna tema
ühikud näidavad 16. diviingiga löid
eeldused selle ühendamisega üldi-
se ühistõusuga.

Lõpuks arvestati veel Kau-
kaasias asuvad sõjaväikesed,
mis allus Jermolovi ülemjuhata-
tusle.

Suga Pistli poolt loodud ühis-
tõusiplaan haaras maa-alad Uraals lään-

1824. a. Volkovski, viibides Kaukaas-
nias, astus kontakti Jamboritsiga, ustia-
tas, et ta kuuluvat salajane ühinguse-
nn. Kaukaasia Ühingusse. Selle ühingu
usmäärgeks olid revolutsiooni läbi-
viimise puhul Venemaal lüüa isegi
riik Grunias usotras Jermolovi eli-
nastiga. (Узъ немцевъ и показаній... , lk. 134-
135; Воспоминанія Декабристовъ, т. 5, lk. 124-125).

Sida autorid, teistes kohades
materjalidele citab Kaukaasia ühingu oli-
marõu. (А. А. Олонский, Узъ немцевъ бе-
мкой грядущей, Мәскәе 1954, lk. 16-18.).

niisidust kuni Kaukaasiani.

Enalgus revolutsioonistabiis näi-
voti Tšistiin usotas Pusteliga, kuida vä-
gedi laharuise puhul sealt, otsus-
tas Pustel anda Vjatua polgu juh-
timise üle dekabrist Lovrile ning
ise koos Baryatinskiga sõita Peter-
burime, kuna võimuharamine pea-
lianas polnud mõeldav ilma
Lõunaäringu juhi osavõteta.

Kuni revolutsiooni alguseni
oli Baryatinski ilisandus anda
teatid 2. armu pastaabi tige-
sust Lõunaäringu Direktoriin-
ile, mida võimaldas tema tunis-
tus Wittgenstini adjutandina.

ihtes tähtsamas ilisandus
saläringu liiketile oli „Ruskaja
Pravda“ säilitamine, ust ilistõu-
su võidu puhul oli seda tarvis kui
programmii ja juhendit ajutise
valituse tigeusele. Pusteli arvates
„Ruskaja Pravda“ hävitamine
oleks tähendanud nagu revolutsiooni
hukkumist. „Ruskaja Prav-
da“ hoidmine Liutsõs näis Pusteli

uanditar, järelmalt otsustati ta
ära peita. Invalguus varjamine-
kann valiti Nemirovo, ukuh viis
„Ruskoja Pravda“ Niudai Kirjuuor
andis ta vundruard vabariinlase
major Martõnovi kätte hoiele uui
onra inkliini raamatu. Su varja-
miskuolt näis diakristidile niisui
ebamindlana. Baryatinski viis „Rus-
kaja Pravda“ kall Kirsanovka kül-
la Zainini ja Bobrištov. Puškin 2.
kätte, kus peitsid ta kal ära.¹

1825. a. nov. tiatav Pustel onra
ilustõusplaanist kõikidile 2. ar-
nu ohvitseridile - salaihiingu liik-
melle. Ditsembri alguses viib ta
inkliinelt teate milvastatud väl-
jaastumisist Volkoussile ja Da-
võdovile.²

4. dits. 1825. a. staabiülem 9. 7.
Dibiti saadab valitsuselle idan
salakuulajate Sherwood'i, Witt'i ja
Maiboroda etteuanded salaihiingu
kohta ja tub ühtlasi ettepanemisi

¹ Жуковна, м. II, кн. 210-211.

² Боевойе гюадпренюв, м. V, кн. 218.

Pistuli uri kõige kardetavamana Lõunaühingu liikme arretuurimisus.

10.-12. det. saabusid Tultsiaine aindral-adjutandid P. D. Kiseļev ja A. J. Tšernõšov. 12. det. saadeti nende poolt ühikulele vjatua põlgus tunivatli uonrandõrideli käsk ilmu-da Tultsiaine.

Pistul aimas, et teda võidakse arretuurida ja uri tuli käsk Tultsiaine ilmuimise kohta, ta otsustas maalgu mitte sõita, kuid muutis otsuse ja ilmus 13. det. hommikus Tultsiaine, mis ta uohi arretuuriiti.

Pistuli arretuurimise andis pu-rustava löögi ka teura poolt väl-jatäötatud „1826.a. 1. jaanuari“ tegevusplaanile. Initsiatiiv läks nüüd Põhjaühingu kätte, kus or-ganiseeriti esimene revolutsiooni-lise ilustõus Vinnura ajaloos.

Kuigi 14. detsembril ilustõus Peter-buris suruti maha, misu de-kabristide liikumise põlvend sil-

¹ „Tšerņov“ № 5, 1925, lk. 48 j.

liga veel lõppunud.

25. dets. saabus Lõunaihingus-
se teade Peterburis toimunud ilus-
tõusust. Seoses sellega puhus Lõu-
nas Ivernigovi polgu ilustõus, mis
kestis kuni päeva - 29. dets. 1825 ku-
ni 3. jaan. 1826.

Taktikalises plaanis oli ette näh-
tud teostada Lõunaihingu poolt pa-
lannas toimuvat ilustõusu, kuid
niiid oli oluord kujunenud nii,
et seal polnud enam midagi tee-
tada, kuna Põhjaihing ei suut-
nud teostada võimuharannist.
Seoses sellega tekkivad Ivernigovi pol-
gu ilustõusu ajaks need tingimused,
mis panid sammu revolüt-
sioonis - võimu enda väetu võtmis-
si saanud enam teostada. I. Mu-
ravjov - Apostol, aruudis juhtima Iver-
nigovi polgu ilustõusu, si munda-
nda aiault Vankilovo orasenda,
vaid püüdis noogu Lõunaihingu
taktikalist tegevusplaani ellu viia.

Saadud teada Pistei arrete-
rimisest 24. dets., I. Muravjov - Apos-

tol sõidab uuesti vana Matveiga
Žitomiri, et anda edasi ülestõusu
alustamiseks käsk sõjaväeüksuse liik-
mitele. Siin saab I. Muravjov - Apos-
tol teada 14. detsembril ülestõusu
purustamisest Peterburis. Tä an-
nab kogu Poola Patriarhidi ühis-
gu liikumise Mošinski edasi Lõu-
nauühingu nõudmisel Konstantini
tapmise kohta.

Žitomirist sõidab I. Muravjov-
Apostol teatuga ülestõusu algusest Ju-
harõne Artamon Muravjov juur-
de, kuhu viidi hiljem rabelus Bes-
tuzjev - Rjurnin. Täanud viimaselt
teada Vamlesovo osakonna avasta-
misest ja enda tagaotsitavusest,
I. Muravjov - Apostol püüab uuesti
alustada ülestõusu Ahtõrski hu-
saripolgu, mille komandöriks
oli Artamon Muravjov. Kuid ko-
mand A. Muravjov üeldub na-
tiooniliselt oma polguga ülestõu-
su alustamisest, lubades, võisid,
hiljem toetada ülestõusmeid.¹

¹ Воеводскому гвардейскому полку, м. IX, л. 47-48

28. dits. lahust I. Muravjov-Sportol Ljubaröst ja siirdub uuesti venna ning Bestužev-Rjuminiga Trilissani, kus nad peatuvad sabaihingur liin-
ni Kuznini juures, kus in viibis
sel ajal Vasiluovos. Bestužev-Rju-
min sõitis kaalt ushi edasi Bru-
silovine ja Novgrad-Volõnskisse, et
organiseerida 8. jalavädiviisi ja 8.
suurtükiväbrigaadi ühistõusu abi
osutamises Tšernigovi polguli.¹

Peale Bestužev-Rjumin lahku-
mist saatis I. Muravjov-Sportol
5. roodu rannu Gavitsui üirjaga
komandöri Kuznini juurde Vas-
siluovoni, milles ta palus viimast
uuesti roodukomandöride Solovjovi,
Šepillo ja Luktinoviga tulla Tri-
lissani, et läbi rääkida ühistõu-
su organiseerimise ajus.² Kuid
enne Kuznini ja ta kaaslaste jõud-
mist Trilissani, saabus sinna alam-
polkovnik Gebel žandarm Lan-
gi saate ja arreturis venna I. Mu-

¹ Воеманиу гнабручска, м. IX, кн. 120, 267.

² Шапох, кн. 162.

raajoid. 29. dets. komandant atus-
tas Gibel viia arretumituid Mo-
gijovi. Su viivitamine sai aga Tšer-
nigovi polgu komandör Gibelile ka-
tuslikuks, kuna 29. dets. varahom-
mil saabusid Tšilman I. Murav-
jov - Apostoli poolt palutud ohvit-
serid. Viimad Muravjovid vabas-
tati nende Tšernigovi polgu ohvit-
seride poolt ja Gibel arretumiti,
nuid sijuures tehti taktikaline
viga lastes viimast põgeneda.

I. Muravjov - Apostoli relvasta-
tud jõu abil vabastamine oli Tšer-
nigovi polgu ülestõusu algus.

Ülestõusu juhid, andis teget-
suna, ei pöördunud abi saami-
sus rahva poolt, vaid panid
kõik lootused Lõuna - Viimnaal
asuvale 2. armu polkule, vi-
ti mille, kus tunisid ühegi
liikmed.

Kõigepealt andis I. Muravjov-
Apostol Kuzminile käsu liinuda
5. miiskitärde rooduga Kovajov-
ka külle, et lüüa kal kontant

2. grupiduudide rooduga. Golovjov ja
Gibillo pidid sõitma oma roodu-
di juurde ja viima need Vamle-
kosse. I. Muravjov - Apostol ruttas
ka ise Kovaljovkale, kuhu 29. dets.
saabus Kizain oma roodu, Gub-
hinovi ja M. Muravjov - Apostoliga.
30. dets. hommikul vaas ilustõus-
and roodu liikurid Kovaljovkast
Vamlekosse suunas. Seal kohtunud
nad Bestuzjev - Rjuminiga, kelle sõit
Novgrad - Volõskisse lhaõrnustus, kus-
juures ta ise pääses vauu arre-
turimisest.²

29. dets. major Trukhinov, kes
asundas Vamlekosse polguoman-
dör Gbelit, sai viimased teate
sündmuste kohta Trilnas. Truk-
hinov asus otsuohi Vamlekosse kait-
set organisuurima ilustõusaste
vastu. 30. dets. andis ta 3. ja 4. rus-
kitärude roodude käsu Vamleko-
sse saabumiseks, et abistada
sõal - asuvat 6. roodu. 29. dets.

² Боеману гвадпукард, м. 15, л. 122.

et veni rahval taunistab vaba ja õnnelik olla just niisul tsarissal.

Näitus küsimus: „Mias an veni rahvas ja veni sõjavägi õnastud?“

Vastus: „Supärasl, et tsaarid an nõõviand nundult vabadust.“¹

Sõdurite tähtsana juhitaas nutil aiult tol momendil valitsvali tsarile, vaid tsarissul üldse, et nõik tsaarid an rahva piirajad ja aiult su valitsus an sarnane jiaralati sadustiga, kus pol tsaru. Kõikide inimesti võrdus idu an ära toodud.

Peale „Katkismine“ koostatilval proklamatsioon rahvali ja proklamatsioon sõduritele, kus duubistid pöördusid nunde pooli iluslutsiga kukutada isivalitsus ja kehtistada vabariik. Nud ilustõusu ajal väljaantud dokumendid tunisid usmärke - anadada Nikolai I astud vaane revolutsioonivandega.

¹ Угопанное..., m. II, lk. 191.

üllestõusnute liiga väikesearvuliste jõududega polnud võimalik õitsemist vallutada. Tuli liikuda Kiievi suunas, mis loodeti ülestõusu puhkumisel, riipa mis revolutsioonilised väeosad jõuavad sinna.

G. Muravjov - Apostol saatis Kiievisse A. Mozalovski, et selgitada kaalulukorda ja kui võimalik organiseerida ülestõusu. Kuid Mozalovski sõit Kiievisse ei täitnud usmärke, kuna ta aruturiti kaal¹

1. jaan. saabus Motovilovkani komandör Bõstritski 2. mürskitõide rööduga. G. Muravjov - Apostol kaotas siin arvatult aega oodates teatuid Mozalovskilt. Selline ajaraiskamine tähtsal momendil, kui ainus võimalus oli kiirel ja otsustaval tegemisel, tõi raskeid tagajärjed ülestõusnutele.

Piatras Motovilovkas, unustas G. Muravjov - Apostol, ülestõusust haaratud piirkonnas elavad

¹ Записки Сырдарьинского, кн. 127-128

talupojad pärisorjusest vabaks, mis oli uuskölas Lõunaiskõngu programmiga. See saamne põhjutas iimbussuonnaas arvate kiilade elanike ha suhtumise ilustõusantuse.

1. jaan. toetas I. Muravjov-Apostol nõupidamisel uoguamend ahvitseidile vägaastumise ja palus naid olla omra kohtadel võitluse ajal ning heida sõdivites ilal revolutsioonilist vaimu. Peale nõupidamist sai I. Muravjov-Apostol teada valitsusvägede paigutamist Brusiilov rajooni, mis sundis teda suunda muutama ja liikunara Belaja Tserkovi peale, kus ta lootis ilustõusumend väesadega liita 17. kiitipoleku.

Ka see plaan ebaõnnustus, unna 17. kiitipolek oli juba ära saaditud Belaja Tserkovist ja lura ammu teodud 18. kiitipolek uos survikiväiga.

Niiid otsustas I. Muravjov-Apostol suunduda Triusani, kus saavitada kontakt „slavolai-

uga".

Tamale ajal püüdsid "Haav-
lased" asjatult alustada ühistõusu-
tustis väeosades, et osutada abi
Tšernigovi polgule.

Aeglas otsustaval momendil, koos-
dimuutud tegurite püüdnud
saladühingu liikmete vahel, kõhale-
minne nõude tähtsate Lõunaühin-
gu liikmete poolt (A. Muravjov, Po-
valo - Ivelkovski, Valkovski, Tšer-
hauku jt), kujundand sellise du-
korra, kus ühistõusund Tšernigo-
vi polk jäi ühesinda ja maavata
toetust pidi paratamatult kao-
tama lahingu ülesandite va-
litusvägede vastu.

9. jalaväediviisil ja 3. korpuse
oli kiire ühistõus lokaliseerida ja
ta peagi päevaga purustada.

Juba 31. det. sai 3. korpuse
juhtkond initsiatiivi enda kätte.
Kindral Roth'i käsul revolutsio-
nilise meeltega polgud emal-
dati tegurite püüdnud ja asu-
dati valitsuseli ustavate väeosade-

ga. 1. jaan. koondas Roth Mariupoli, Aleksandri ja priats Braza hussariüksused kaasi eskadroni ja ratsa-suurüksiväe 5. roodu Pavolõtsi. Mariupoli pelgu üljäänuks tuli eskadroni ja 6. ratsa-suurüksiväe rood koondati Berditševi. Belaja Tšeruvit kaitses 18. kaitsepölu.¹

Pavolõtsis asuvate valitsusvägede operatsioonide juhtis Roth. Mohnatši piirkonnas asuvaid vägeid juhtis kindral-major Geissmar. Belaja Tšerovi ja Skviri vahelisel alal asuvate vägede juhtimiseks nimetas kindral-major Tihhanovskile ja Brusiilovi piirkonnas vägede juhtimiseks kindral-litnant Ridigeri.²

1. armu staabiülema Tõle nõudis otsustavat tegutsenist ühistõusnute vastu, andis näin halastamatult tulistada neid kartetsiga.

Nii oli Tšernigovi pole imbrit-

¹ Топор, lk. 179.

² Ламас.

situd valitsusvägide rõngast ning su-
tõttu liitudes Trilina suunas, et pü-
da Žitomini, pidi ta paratamatult
kohtuma nimitatud väesaduga.

3. jaan. Tšernigovi polk lahkus
Pologist, kust ta oli kavatsenud suun-
duda Belaja Tšernovise ja püüdis
siis Kovaljovka kaudu jõuda
Trilinasse. Ginnmar, saanud teat-
lada, otsustas ilustõunu maha-
surumise initsiatiivi enda kätte
võtta. 3. jaan. õhtu poolikul ushtes-
u Tšernigovi polk Ginnmari vägi-
duga.¹

I. Muravjov - Apostol andis sõdu-
ritele käsu valmistuda lahingus
ja liikuda otse suurtükiväe peale.
Vaatanata tulistamiselt kartes-
siga liivimäe sõdurid edasi ja
näis nagu nad suudaksid vallu-
tada suurtükiväe. Siis I. Mu-
ravjov - Apostol sai pähe haavata ja
si saanud enam lahingut juh-
tida. Tšernigovlased, mis olid jäänud

¹ Охрыб, м. 411.

nüüd juhata, purustati matsavai-
riinarauga.

I. Muravjov - Apostol ja Bestužev-
Kjumi vangistati ja viidi Peterbu-
rini, kus nad jaale kohtunõist-
mist poodi koos P. I. Pesteli, Rõle-
vi ja Kakhovskiga.

Išernigovi põlgu ilustõus põ-
nud juhusele, vaid oli notud
uugu ulava salaihuigu tigru-
siga. Išernigovi põlgu ilustõus tõu-
nas ja 14. detsembri ilustõus Peter-
buris alid usrustus revolutsioo-
nilistus vägaastumistus tsarismi
vattu, avaldades revolutsiooni-
vat mõju armu ja talurahva-
le.

ilustõus näitab ka dekabristide
liikumise nõrku kiilgi, nende aadi-
piiratust, rahvast valdatust, sõja-
väelise revolutsioonitaktika ebahõignust
ja vigu juhtimisel.

Lenin oma artiklis „Šemalskija
nõuanndid“, toetudes mineviku toi-
numa retrastatud ilustõuude
kogumustele, tõi esle viis reeglit, mis

on kindlasti tarvis täita, kui tahetakse võita:

„ 1. Kuniagi ei tohi mängida ülistõusuga, vaid seda alustades peab kindlasti teadma, et tuleb minna lõpuni.

2. On vaja koondada kogu jõudu üheksa otsustavaks kohtaks otsustaval momendil, sest vastasel korral vaenlane, kui on parunini ette valmistatud ja parunini organiseeritud, hävitab ülistõusud.

3. Kui ülistõusu on alustatud, tuleb tegeleda suurima otsustavusega ja kindlasti, ilmutingimata asuda pealtungile.

4. Tuleb püüda tabada vaenlast ootamatult, tabada momenti, millal tema sõjaväed on alles laiali pillatud.

5. Tuleb taotleda iga päev kas või väiksegi edusammu (võib öelda: iga tund, kui on teinud ike liuna-ga), hoida iga hinna eest „moraalselt ilukaalu“².

Kui analüüsida Štraizovi pol-gu ülistõuse, mis liidame vastupidis-

² V. J. Lenin, Tõona, 26x., Tallinn 1954, lk. 154.

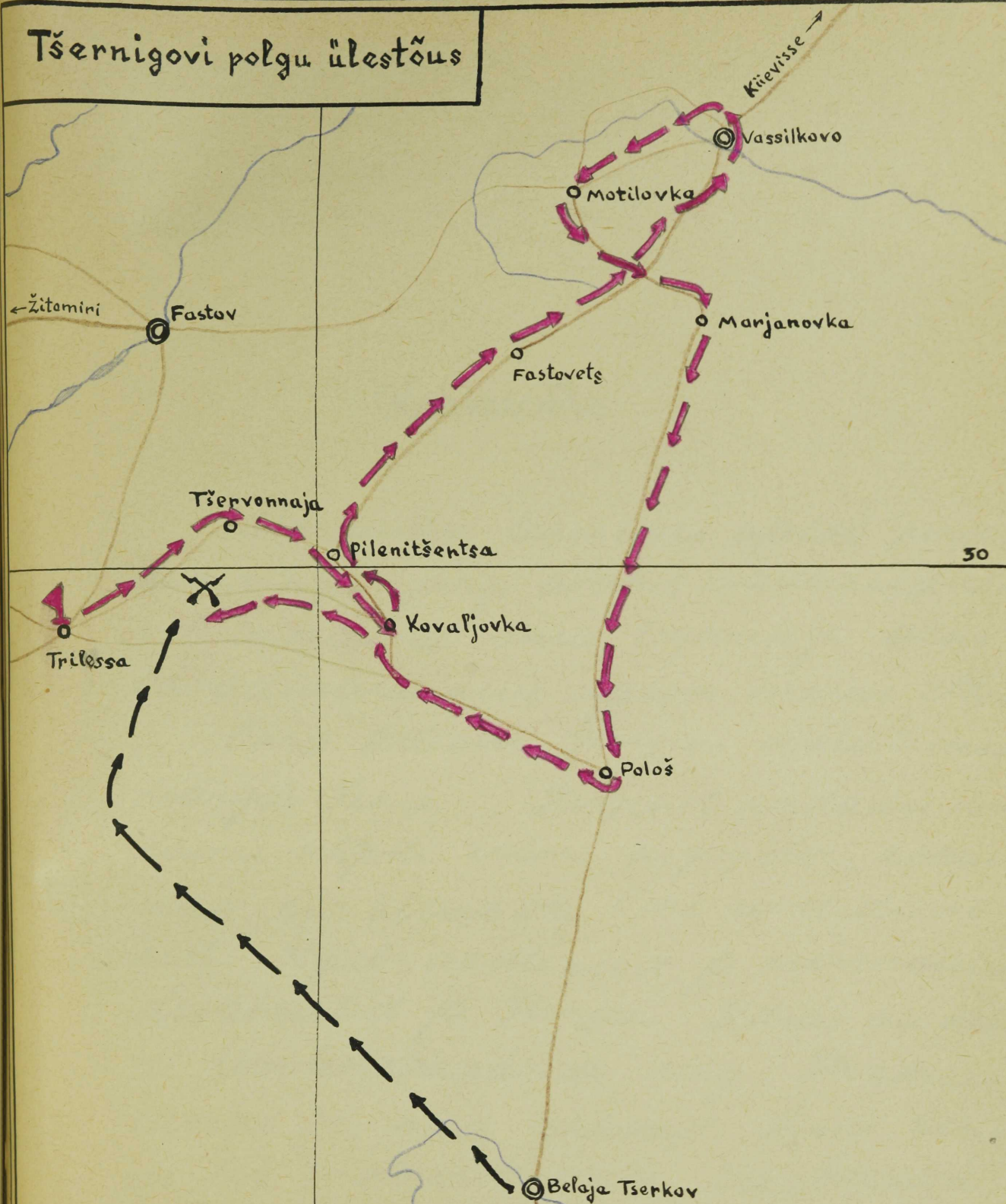
leid nähtus. Ka tõrnigovlana „sinä-
ginna“ ilustõuniga ja alustades seda,
nõudid „sinna lõpuni“. Kuid ken-
de piirid kaudis subjektiivset ilustõun-
selle mõtte, et enamuse ilustõunust
osavõtjaid oli valmis julgelt aruama
surnu ja inalien päisemise niu-
andana edas ieldin huvi.

Tõrnigovlased u leonid „jõudude
ilustõun“, mis enne ilustõun algust
oli sellis uildaldant võimalus. Ollis
induritud, u saanud tõrnigovlased
anda lööni otsustavas kohas, mis alus
pidand toimuma kas Kiivis või Xi-
tonnris. Ilustõunid u saanud poli-
turgile siis, mis 2. armu juhtkond u
uõndand uil jõude vastulöögis,
vaid jäid äraostavale sinuohale,
lastid meöda minna otsustava no-
mendi. Samuti ilustõunite moraalne
sinund halvenes iga päevaga passi-
se taktika tõttu. Kuid Tõrnigovi
polgu ilustõunse liüasaamise põh-
justus polund ainult uil juhtkond-
na poolt tehtud viad, vaid taetu-
min sõjaväelise revolutsiooni, aus-

juures liinainest olid unaldatud rahvannaamid.

Kuigi Tšernigovi polgu ihs-
tõus sai liia, siiski tuleb ära
märkida seda, et vaatamata Di-
rektoriinari liinaiti arutamine-
selle, vanilusevo osanonna juhid - G.
Murayov - Apostol ja Bestuzjev - Rju-
nia - jäid ustavaks kogu Lõuna-
ühingu tegevusplaanile.

Tšernigovi polgu ülestõus

30

Mõõt 1:250 000

Yhdeksäs

Marxistlik-leninlik ajalo perio-
diseringu järgi arand aadliand-re-
volutsionaärid ama tigwungga weue
wabadustliinuarin ajaloos mauee itapi.

Uma artialis „Herzeni mälestused“
närgib Lenin: „Herzenit austades me
näime selgiti uelane siqipölv, uelane
klam, mis võtsid oma time revolutsioo-
nist. Algel-aadliand ja mõimimud,
duabristid ja Herzen. Kitsas au uen-
de revolutsionaäride ring. Herzenis
kargu on nad rahvast. Kuid uen-
de töö u olund asjata. Duabristid
arataud Herzeni. Herzen arundas
revolutsioonilist agitatsiooni.“¹

Revolutsioonilise võitluse mauee

¹ V. J. Lenin, Teosed, 18. k., Tallinn 1953, lk. 14-15.

etapp valmistas ette teise, üks läis üle tei-
sus. Sellis ongi demokraatide liikumise ajaloo-
line tähtsus.

Demokraatide liikumises olus olnud võima-
tu, kui ründel polus olnud ihtset usmäär-
ni, ihsidid piiridid. Kõini need ihsendas
soov liividurida pärisorjus ja isivalitsus. Kõie
demokraatid piiridid saavutada sellist ihsuond-
linnu nõrda, mis olus arvand Venemaal laid-
dand arungi võimalused.

Piiridatud usmäärni saavutamise vahendid
nägid demokraatid ainult sõjaväelises revolüt-
sioonis. Nende revolütisioonilise väjastumise
liikumapanuvas jõuus oli armastus isa-
maa vastu ja soov tida vabastada.

Kuid vaatamata ihsitelle piiridlustele oli
demokraatide liikumises ka lahu keliid, mis
tunnisid sala ihsingete mujumise monumidit
peale. Lahu keliid piiridid ka Põhja- ja Lõu-
naisihsingis, mis nad mõnes suhtes isegi suu-
runid. See ilmus nõige selgemini mõluna
ihsingu poolt väjastatud poliitilistes prog-
rammides. Lõuna ihsingu tegevusprogramm
oli radikaalne iselõunuga mis Põhja-
ihsingis vastuvõetud programm. Põhja ihsin-
gu mõõdukalt mulistatud julitõund

taaristat mõluma ühingu liitumise läbiviimist just „Rusnaja Pravda“ radikaalsete põhisõu-kohtade tõttu. Siit tulenevad kasuud tak-tikaliste plaanide elluviimisel, auna mõluma ühingu umvärgius oli noostigeuus revolüt-siooni läbiviimisel.

Lõunaihingu demabristid usotsas Pesteliga moodustand alqunst peale ühte, liitumand organisatsiooni. Tähtsamate programmiiste hõndumistega, nagu pärisarjuse vastamine, sissuline privilegide hävitamine, demou-vaatlik vabariik, olid nõik Lõunaihingu liinmed nõis. „Rusnaja Pravda“ põhiõu-did võtnud omaks na ühendatna Glaabaste ühingu liinmed peale ühiamust Varnusovo osanounaga 1825. a. sigisel.

Demabristide salaihingutest oli uõi-gi antiivsum ja tugivan Lõunaihing, mille liinmed arendante energilist tege-vust sidumite ~~kehkestamist~~ tristi klaihinguti-ga ja ilustõusuplaanide loomisil. Kuid ihing avastati enne uni ta jäändis täiusti ühe valmistaada väjaastrumiseus. Seltõku sai na isvenigovi pelgu ilustõus vastus osalisuus. Lõunaihing ainsana võr-ruddis tristi demabristlike salaborganisatio-nidega töötas väja järjeindla poliitilise vabariikliku programmi Vinemaal.

Kasutatud allikad ja kirjandus koos lühenditega

Marxismi - leninismi klambrid

Lenin, V. I., Kuznetzi mälestused, Teond, 18. kd., Tallinn 1953 (9-15 lk.)

Lenin, V. I., Väõra lipu all, Teond, 21. kd., Tallinn 1953 (114-135 lk.)

Lenin, V. I., Eemalnisja nõuanded, Teond, 26. kd., Tallinn 1954 (153-155 lk.)

Allikad

Воспоминания и рассказы герман-
ской тайны общества 1820-х годов, т. II,
Москва 1931 = Воспоминания и
рассказы...

Восстание квадриентов. Доку-
менты, т. VII, 1958 = Восстание квад-
риентов.

Восстание квадриентов. Ма-

периоды, т. IX, X, 1953 = Восстание декабристов.

Записки декабриста И. И. Горбачевского с приложениями и его литературальной стилистикой П. Б. Сорокинского, Заграница 1916 = Записки Горбачевского.

Избранные социально-политические и философские произведения декабристов, т. II, III, 1951 = Избранные...

Из писем и показаний декабристов. Критика современного состояния России и планы будущего устройства по редакцией А. К. Порождина, с. - Петербург 1906 = Из писем и показаний...

Хрестоматия по истории СССР, т. II (1682 - 1856). Составители: С. С. Димитриев, М. В. Плещина, Москва 1953 = Хрестоматия...

Якушин И. Д., Записки, Москва 1926

Teaduslik kirjandus

Аксенов К., Северное общество декабристов, Ленинград 1951.

Базанов В. П., Владимир Федосеевич
Равенский. Новые материалы, Ленин-
град - Москва 1949 = Базанов.

Богданова М. М., Декабрист - крестья-
нин П. Ф. Душлов - Выгодовский, Ир-
кутск 1959

"Вопросы" № 5, 1925

Добнар-Запольский М. В., Тайное
общество декабристов. Исторический
очерк, написанный на основании следст-
венного дела, Москва 1906 = Добнар-За-
польский.

Дружинин Н. М., Декабрист Ни-
шата Муравьев, Москва 1933

Захаров Н. С., Петербургское обще-
щество декабристов, Очерки из ис-
тории движения декабристов, Моск-
ва 1954 = Захаров

Медведевая Л. А., Ученое общество
декабристов и Польское патрио-
тическое общество, Очерки из ис-
тории движения декабристов,
Москва 1954 = Медведевая.

Ничанка М. В., Движение декаб-
ристов, т. I, II, Москва 1955 = Ничанка

Ничанков П. Ф., мировоззрение

Н. И. Пестеля, Мимиград 1955 = Никандров
Окунов С. Я., Очерки истории СССР.
Конец XVIII - первая четверть XIX века,
Мимиград 1956

Слоцкий А. А., Из истории великой дружбы, Тбилиси 1954

Сьоманский Я. Н., К вопросу о
связях декабристов с польским освободительным движением. Мировой
корпус. Общество военных друзей,
Из истории революционного дви-
жения в России в XIX - начале XX вв.,
Москва 1958 = Сьоманский

Порох И. В., Восстание Черниговско-
го полка, Очерки из истории дви-
жения декабристов, Москва 1954 =
Порох

Слоцкий А. Черниговское,
Москва 1954.

Sisukord

Sisjuhatus	ku. 3
I Lõunaihingu organisatsiooniline mujumine 1821-1823. a.	" 8
II Lõunaihingu programm	" 34
III Lõunaihingu nämed teiste sataihingutega	" 64
IV Suu ilustõusule. Tõerai gori põlgu ilustõus	" 111
Konkurvõte	" 150
Kanitatard allikad ja kirjandus asss kihendi- tega	" 153